

Проект

вноситься народними
депутатами України

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про конституційну процедуру

Розділ I. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Мета Закону

1. Цей Закон визначає процедуру і межі здійснення Конституційним Судом України (далі – Конституційний Суд або Суд) своїх повноважень під час розгляду справ конституційної юрисдикції, порядок звернення до нього, процедуру розгляду ним справ, постановлення і виконання його рішень, надання і виконання висновків.

2. Конституційний Суд може деталізувати в своїх власних внутрішніх актах порядок виконання положень цього Закону або регламентувати процесуальні питання, не врегульовані цим Законом, зокрема:

- 1) порядок діяльності і розгляду справ у колегіях;
- 2) порядок оформлення проектів актів Суду, завчасного та з дотриманням розумних строків ознайомлення з ними суддів;
- 3) порядок проведення засідань і пленарних засідань Суду;
- 4) порядок фіксування засідань і пленарних засідань Суду, зберігання матеріалів засідань і пленарних засідань Суду (протоколів, записів, тощо);
- 5) порядок прийняття і опрацювання документів пов'язаних із конституційним провадженням, поданих до Суду в електронному вигляді;
- 6) порядок надіслання Судом кореспонденції в електронному вигляді, засвідчення факту її надіслання у випадках, передбачених цим Законом.

3. Внутрішні акти Суду не можуть покладати на учасників, залучених учасників конституційного провадження додаткові обов'язки та обмежувати передбачені цим Законом їх права, розширювати межі повноважень Суду.

4. Внутрішні акти Суду, прийняті на підставі частини другої цієї статті, підлягають оприлюдненню на веб-сайті Суду не пізніше дня наступного, за днем їх ухвалення Судом.

5. Конституційне провадження в Конституційному Суді здійснюється відповідно до закону, чинного на час вчинення окремої процесуальної дії, розгляду і вирішення справи.

Стаття 2. Принципи діяльності Суду

1. Конституційний Суд здійснює свою діяльність на засадах верховенства права, найвищої юридичної сили Конституції України, незалежності, колегіальності, гласності, відкритості, повного і всебічного розгляду справ, обґрунтованості та обов'язковості ухвалених ним рішень і висновків.

2. Суд діє відповідно до повноважень, визначених Конституцією України.

Порядок конституційного провадження, процедура розгляду справ та виконання рішень і висновків визначається цим Законом.

Терміни і положення, зміст і значення яких не розкриті у цьому Законі, використовуються у значенні, визначеному у Законі України "Про Конституційний Суд України".

3. Під час розгляду справ Суд керується засадою найвищої юридичної сили Конституції України і конституційною доктриною.

Стаття 3. Конституційна доктрина

1. Конституційна доктрина – це система основоположних поглядів на Конституцію України і конституційні принципи та цінності, яка розкриває зміст різних конституційних положень, їх взаємозв'язок, баланс між конституційними цінностями та суть конституційно-правового регулювання як єдиного цілого. Конституційну доктрину складає сукупність юридичних позицій Конституційного Суду, які містяться в його актах. У частині, не охопленій юридичними позиціями Конституційного Суду, конституційну доктрину також складають загальновизнані й усталені ідеї, положення, наукові погляди, принципи права та теоретичні узагальнення щодо предмету конституційно-правового регулювання.

2. Конституційний Суд формує конституційну доктрину у мотивувальній та/або резолютивній частині рішення, висновку. Суд може формувати свою конституційну доктрину в ухвалях про відмову у відкритті конституційного провадження у справі та про закриття конституційного провадження у справі, постановлених Сенатом чи Великою палатою.

3. Конституційний Суд зобов'язаний дотримуватись сформованої ним конституційної доктрини в усіх своїх наступних актах, забезпечувати її стабільність, узгодженість і послідовність, крім випадків, визначених у частинах четвертій-п'ятій цієї статті.

4. Конституційний Суд зобов'язаний узгоджувати конституційну доктрину із усталеною практикою Європейського суду з прав людини і загальними засадами права Європейського Союзу, крім випадків, коли відповідними положеннями Конституції України і вже сформованою конституційною доктриною передбачається вищий рівень гарантій прав і свобод людини та громадянина.

5. Конституційний Суд може змінювати, розвивати і конкретизувати конституційну доктрину у своїх наступних актах у разі наявності суперечливих позицій в актах Суду, суттєвої зміни нормативно-правового регулювання, яким керувався Суд при висловленні відповідної позиції, або за наявності об'єктивних підстав необхідності покращення захисту конституційних прав і свобод з урахуванням міжнародних зобов'язань України та за умови обґрунтування Судом необхідності такої зміни конституційної доктрини.

Розвиток, зміна і конкретизація раніше сформованої Судом конституційної доктрини не допускається, якщо це матиме наслідком зміну раніше висловленої юридичної позиції щодо обсягу і порядку виконання повноважень органами державної влади, якщо це передбачатиме звуження змісту та обсягу конституційних прав і свобод людини і громадянина чи матиме суттєвий вплив на засади поділу влади на законодавчу, виконавчу та судову (крім випадків, коли потреба в цьому буде обґрунтована необхідністю захисту суверенітету і територіальної цілісності України, або якщо з часу висловлення попередньої правової позиції зазнало суттєвих змін відповідне нормативно-правове регулювання).

Стаття 4. Відкритість і гласність діяльності Суду

1. Розгляд справ на пленарних засіданнях Великої палати Конституційного Суду (далі – Велика палата), Сенату Конституційного Суду (далі – Сенат) здійснюється відкрито, за винятком закритої частини цих засідань, коли ухвалюється рішення, надається висновок, постановляється ухвала Суду.

Закрите пленарне засідання допускається, якщо розгляд справи на відкритому пленарному засіданні може призвести до розголошення державної таємниці та (або) іншої інформації, що охороняється законом. Про проведення закритого пленарного засідання постановляється ухвала Сенату, Великої палати.

2. Осіб, які виявили бажання бути присутніми на відкритій частині пленарного засідання Великої палати, Сенату, допускають до приміщення Суду та до Зали засідань Суду в порядку, встановленому відповідними внутрішніми актами Суду.

3. Представники засобів масової інформації, акредитовані в Суді, можуть здійснювати відео- та фотофіксацію, вести аудіозапис відкритої частини пленарного засідання Великої палати, Сенату в порядку, встановленому відповідними внутрішніми актами Суду.

Стаття 5. Повноваження Суду

1. До повноважень Суду належить:

1) вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційність) законів України та інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

2) офіційне тлумачення Конституції України;

3) надання за зверненням Президента України або щонайменше сорока п'яти народних депутатів України, або Кабінету Міністрів України висновків про відповідність Конституції України чинних міжнародних договорів України або тих міжнародних договорів, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість;

4) надання за зверненням Президента України або щонайменше сорока п'яти народних депутатів України висновків про відповідність Конституції України (конституційність) питань, які пропонуються для винесення на всеукраїнський референдум за народною ініціативою;

5) надання за зверненням Верховної Ради України висновку щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту в межах, визначених статтями 111 і 151 Конституції України;

6) надання за зверненням Верховної Ради України висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України вимогам статей 157 і 158 Конституції України;

7) надання за зверненням Верховної Ради України висновку про порушення Верховною Радою Автономної Республіки Крим Конституції України або законів України;

8) вирішення питань про відповідність Конституції України та законам України нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим за зверненням Президента України згідно з частиною другою статті 137 Конституції України;

9) вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційність) законів України (їх окремих положень) за конституційною

скаргою особи, яка вважає, що застосований в остаточному судовому рішенні в її справі закон України суперечить Конституції України;

10) інші повноваження, передбачені Конституцією України.

Стаття 6. Межі повноважень Суду

1. Суд розглядає питання щодо відповідності Конституції України (конституційності) чинних актів (їх окремих положень).

2. З метою захисту та відновлення прав особи Суд розглядає питання щодо відповідності Конституції України (конституційності) акта (його окремих положень), який втратив чинність у випадках, передбачених цим Законом.

3. Суд не розглядає питання щодо відповідності законам України актів Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, актів інших органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування, крім випадків, передбачених пунктом 28 частини першої статті 85 та частиною другою статті 137 Конституції України.

4. Під час розгляду справ щодо відповідності Конституції України (конституційності) актів (їх окремих положень) Суд не обмежений доводами конституційних подань, звернень і скарг відповідних уповноважених суб'єктів.

5. Конституційний Суд не може виходити за межі предмету конституційного провадження і визнавати неконституційними акти (їх окремі положення), питання щодо відповідності Конституції України яких не було поставлено у конституційному поданні, зверненні, скаргі у порядку, передбаченому цим Законом.

Стаття 7. Мова конституційного провадження

1. Конституційне подання, конституційне звернення, конституційна скарга подаються до Суду державною мовою.

2. Провадження у Суді ведеться державною мовою.

3. Оформлення та офіційне оприлюднення актів Суду здійснюються державною мовою.

4. Учасники конституційного провадження, які не володіють державною мовою, мають своєчасно заявити клопотання про участь у справі перекладача. Такі учасники конституційного провадження можуть запропонувати Суду кандидатуру перекладача, надавши документи на підтвердження його кваліфікації.

5. Питання про участь перекладача вирішує Сенат чи Велика палата до початку розгляду справи, постановляючи ухвалу.

6. За завідомо неправильний переклад перекладач несе кримінальну відповідальність, а за невиконання інших обов'язків – відповідальність, встановлену законом.

Стаття 8. Реєстр актів Конституційного Суду України

1. Акти Суду, вказані в статті 50 цього Закону і які пов'язані із конституційним провадженням, є відкритими та підлягають оприлюдненню в Реєстрі актів Конституційного Суду України (далі – Реєстр) в електронній формі в день їх ухвалення, крім випадків, визначених частинами четвертою-п'ятою цієї статті.

Окремі думки суддів підлягають оприлюдненню в Реєстрі в електронній формі в день їх викладення Суддею.

2. Для забезпечення відкритого доступу до актів Суду, вказаних у частині першій цієї статті, а також інших актів і документів у випадках, передбачених цим Законом, діє Реєстр, ведення якого забезпечується Судом.

У Реєстрі обов'язково зазначаються дата та час оприлюднення відповідного акту.

3. Не допускається вилучення актів Суду із Реєстру або внесення до них будь-яких змін, крім випадків, пов'язаних із необхідністю виправлення технічної помилки, допущеної під час внесення акту до Реєстру чи ведення Реєстру, виправлення описок у тексті акта у випадках, передбачених цим Законом (з обов'язковим зазначенням у Реєстрі про такі вилучення або внесення змін до раніше оприлюднених у Реєстрі актів).

4. У Реєстрі не підлягають оприлюдненню для загального доступу ухвали Суду, в яких міститься інформація, яка стосується закритої частини пленарного засідання у справі.

5. У текстах актів Суду, що вносяться до Реєстру, не можуть бути розголошені такі відомості:

1) місце проживання або перебування фізичних осіб, номери телефонів чи інших засобів зв'язку, адреси електронної пошти, реєстраційні номери облікової картки платника податків, реквізити документів, що посвідчують особу, унікальні номери запису в Єдиному державному демографічному реєстрі;

2) реєстраційні номери транспортних засобів;

3) номери банківських рахунків, номери платіжних карток;

4) інформація, для забезпечення захисту якої розгляд справи або вчинення окремих процесуальних дій відбувалися у закритому пленарному засіданні;

5) інша інформація у випадках, передбачених законодавством.

Такі відомості замінюються літерними або цифровими позначеннями. Прізвища, ім'я та по-батькові фізичних осіб не приховуються в актах, які вносяться до Реєстру.

6. Порядок функціонування Реєстру визначається Положенням, яке затверджується Конституційним Судом.

Стаття 9. Автоматизована система документообігу Конституційного Суду України

1. У Конституційному Суді України діє автоматизована система документообігу Суду, яка забезпечує:

1) формування складу сенатів і постійних колегій у випадках, передбачених цим Законом, на основі принципу випадковості (крім Голови Суду, заступника Голови Суду, секретаря Колегії);

2) випадковий, об'єктивний та неупереджений розподіл справ між суддями з дотриманням принципів справедливого розподілу навантаження, черговості та однакової кількості справ для кожного Судді-доповідача;

3) надання фізичним та юридичним особам інформації про стан розгляду конституційних проваджень;

4) централізоване зберігання електронних версій матеріалів справ, текстів рішень та інших процесуальних документів;

5) підготовку статистичних даних;

6) реєстрацію вхідної та вихідної кореспонденції та етапів її руху;

7) інші функції, визначені Положенням про автоматизовану систему документообігу Суду.

2. Конституційні подання, звернення та скарги, а також інші передбачені законом процесуальні документи, що подаються до Конституційного Суду, підлягають обов'язковій реєстрації в автоматизованій системі документообігу Суду в порядку їх надходження, яка здійснюється працівниками Секретаріату Конституційного Суду (далі – Секретаріат) в день надходження документів (не пізніше наступного робочого дня у разі подання конституційної скарги чи клопотання в електронному вигляді у випадках, передбачених цим Законом).

3. Визначення Судді-доповідача для розгляду конкретного конституційного подання, звернення або скарги здійснюється автоматизованою системою документообігу Суду під час реєстрації відповідних документів за принципом вірогідності, який враховує кількість справ, що перебувають на розгляді у суддів, перебування суддів у відпустці, на лікарняному, у відрядженні. Після визначення Судді або Колегії суддів для розгляду конкретної справи

внесення змін до реєстраційних даних щодо цієї справи, а також видалення цих даних з автоматизованої системи документообігу Суду не допускається.

Під час розгляду справи Суд може постановити ухвалу про передачу конституційного подання, звернення або скарги до Секретаріату для повторного розподілу з метою визначення нового Судді-доповідача. Така ухвала постановляється більшістю суддів, які приймають участь у розгляді справи.

4. Ведення автоматизованої системи документообігу Суду забезпечується Секретаріатом. Доступ до автоматизованої системи документообігу Суду надається суддям та працівникам Секретаріату згідно з їхніми функціональними обов'язками.

5. Незаконне втручання в роботу автоматизованої системи документообігу Суду має наслідком відповідальність, встановлену законом.

6. Порядок функціонування автоматизованої системи документообігу Суду визначається Положенням, яке затверджується Конституційним Судом.

7. Звіти щодо результатів автоматизованого розподілу конституційних подань, звернень або скарг підлягають обов'язковому оприлюдненню в Реєстрі актів Суду.

У звіті вказується обов'язково інформація про:

- 1) дату та час реєстрації подання, звернення або скарги;
- 2) дату та час проведення автоматизованого розподілу справи;
- 3) усі обставини, що впливали на вірогідність визначення Судді;
- 4) результати роботи генератора випадкових чисел;
- 5) визначеного Суддю-доповідача та суддів, які були виключені з автоматичного розподілу (із вказівкою причин їх виключення);
- 6) інші відомості, визначені Положенням про автоматизовану систему документообігу Суду.

Стаття 10. Організаційна структура Суду

1. У складі Суду діють Велика палата, два сенати та шість колегій.
2. Велика палата, сенати, колегії у межах визначених цим Законом повноважень щодо конституційного провадження діють як Конституційний Суд.
3. Представницькі, організаційні, розпорядчі функції здійснюють Голова Суду, заступник Голови Суду, секретарі колегій.
4. Велика палата, Сенат, Колегія мають статус органів Суду.

Стаття 11. Велика палата

1. Велика палата діє у складі всіх суддів Конституційного Суду.
2. Велика палата розглядає питання щодо:

1) відповідності Конституції України (конституційності) законів України та інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

2) офіційного тлумачення Конституції України;

3) відповідності Конституції України чинних міжнародних договорів України або тих міжнародних договорів, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість;

4) відповідності Конституції України (конституційності) питань, які пропонуються для винесення на всеукраїнський референдум за народною ініціативою;

5) додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту в межах, встановлених статтями 111 і 151 Конституції України;

6) відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України вимогам статей 157 і 158 Конституції України;

7) порушення Верховною Радою Автономної Республіки Крим Конституції України або законів України;

8) відповідності нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим Конституції України та законам України;

9) відповідності Конституції України (конституційності) законів України (їх окремих положень) за конституційними скаргами у разі відмови Сенату від розгляду справи на розсуд Великої палати у випадках, визначених цим Законом;

10) інші повноваження, передбачені Конституцією України.

3. До повноважень Великої палати також належить вирішення процедурних питань, що виникають під час конституційного провадження згідно з цим Законом.

Стаття 12. Сенат

1. Сенат діє у складі дев'яти суддів Конституційного Суду.

Сенат є повноважним за умови участі в ньому щонайменше шести суддів Конституційного Суду.

2. Склад сенатів формується із застосуванням автоматизованої системи документообігу Суду (крім Голови Конституційного Суду та заступника Голови Конституційного Суду).

Сенат розглядає справи за участю щонайменше шести суддів Конституційного Суду.

На засіданнях сенатів головує відповідно Голова Конституційного Суду та заступник Голови Конституційного Суду, а у разі їх відсутності – старший за віком Суддя, що входить до складу відповідного Сенату.

3. Сенат розглядає питання щодо відповідності Конституції України (конституційності) законів України (їх окремих положень) за конституційними скаргами, а також інші питання, визначені цим Законом.

4. До складу Сенату для розгляду конкретної справи можуть залучатись судді іншого Сенату з використанням автоматизованої системи документообігу Суду (з дотриманням граничної чисельності суддів у Сенаті, які беруть участь у розгляді справи, визначеної відповідно до абзацу першого частини першої цієї статті), зокрема у разі, якщо щодо Судді, який входить до складу Сенату, задоволено заяву про відвід (самовідвід).

Стаття 13. Колегія

1. Колегія діє у складі трьох суддів Конституційного Суду.

Суд утворює у межах сенатів колегії із застосуванням автоматизованої системи документообігу Суду. Якщо Колегія неповноважна за складом, до її складу тимчасово залучають Суддю з іншої Колегії із застосуванням автоматизованої системи документообігу Суду.

Один і той самий Суддя не може входити на постійній основі до складу кількох колегій.

Суд затверджує персональний склад Колегії постановою.

2. До повноважень Колегії належить вирішення питань щодо відкриття конституційного провадження у справі за конституційним поданням, конституційним зверненням, конституційною скаргою.

3. Колегія більшістю голосів від її складу постановляє ухвалу про відкриття конституційного провадження у справі або про відмову у відкритті конституційного провадження у справі.

4. Якщо Колегія постановила ухвалу про відкриття конституційного провадження у справі за конституційним поданням або за конституційним зверненням, секретар Колегії вносить пропозицію Голові Суду скликати засідання Великої палати для розгляду питань, пов'язаних із конституційним провадженням.

Якщо Колегія постановила ухвалу про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням або за конституційним зверненням, секретар Колегії передає конституційне подання або конституційне

звернення на розгляд Великої палати для вирішення питання щодо відкриття конституційного провадження у справі.

5. Якщо Колегія постановила ухвалу про відкриття конституційного провадження у справі за конституційною скаргою, секретар Колегії вносить пропозицію головному відповідного Сенату скликати його засідання для розгляду питань, пов'язаних із конституційним провадженням.

Якщо Колегія не одностайно постановила ухвалу про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою, секретар Колегії передає конституційну скаргу на розгляд Сенату для вирішення питання про відкриття конституційного провадження у справі.

6. Одностайно постановлена ухвала Колегії про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою є остаточною.

7. Засідання Колегії є повноважним, якщо на ньому присутні більшість суддів Конституційного Суду, які входять до її складу. Відсутні судді мають право направити письмовий висновок з питань, які розглядаються Колегією.

Стаття 14. Секретар Колегії

1. Секретаря Колегії обирають у порядку, встановленому внутрішніми актами Суду, із числа суддів Конституційного Суду, які входять до її складу.

2. Секретар Колегії:

1) скликає засідання Колегії та головує на ньому;

2) вносить пропозицію головному в Сенаті скликати відповідно засідання Сенату, пленарне засідання Сенату, а головному у Великій палаті – засідання Великої палати;

3) виконує інші повноваження відповідно до цього Закону.

Стаття 15. Відвід (самовідвід) Судді

1. Суддя Конституційного Суду не може брати участі у підготовці, розгляді та прийнятті рішень, виконувати інші повноваження у питаннях, щодо яких у нього наявний реальний чи потенційний конфлікт інтересів.

2. У разі наявності у Судді Конституційного Суду реального чи потенційного конфлікту інтересів він повинен письмово поінформувати про це Суд та заявити самовідвід протягом одного робочого дня з моменту виявлення ним обставин наявності такого конфлікту інтересів.

3. З тих самих підстав відвід Судді Конституційного Суду можуть заявити особи, які є учасниками, залученими учасниками конституційного провадження.

4. Відвід (самовідвід) застосовується, зокрема, якщо:

1) Суддя безпосередньо або опосередковано заінтересований у результаті розгляду справи;

2) Суддя є членом сім'ї або близьким родичем осіб, які беруть участь у справі;

3) Суддя після призначення на посаду і після початку та до завершення розгляду справи Судом публічно висловив свою позицію щодо предмету конституційного подання, звернення, скарги чи іншим чином публічно поставив під сумнів свою об'єктивність і неупередженість;

4) є інші обставини, що викликають сумнів в об'єктивності та неупередженості Судді.

5. Не є підставою для відводу (самовідводу) Судді відповідно до пункту 3 частини четвертої цієї статті характер питань і реплік, які Суддя озвучує на відкритій частині пленарного засідання у справі (якщо такі питання і репліки не містять прямих тверджень щодо ставлення Судді до предмету справи).

6. Заява про відвід (самовідвід) подається у письмовій формі та розглядається Судом з постановленням мотивованої ухвали, в якій зазначається оцінка підстав, покладених в основу заявленому відводу.

Ухвала, постановлена Судом за наслідком розгляду заяви про відвід (самовідвід) Судді, підлягає невідкладному оприлюдненню в Реєстрі актів Суду. У разі, якщо в такій ухвалі містяться відомості, які стосуються закритого пленарного засідання чи закритої частини пленарного засідання, то ухвала підлягає оприлюдненню із приховуванням відомостей, для захисту яких проводиться закрите пленарне засідання та/або відомостей, які стосуються закритої частини пленарного засідання.

Суд не може вчиняти інші процесуальні дії, постановляти рішення і надавати висновки, доки не буде розглянуто заяву про відвід (самовідвід) Судді.

7. Суд може визнати зловживанням правом на відвід і залишити заяву про відвід Судді без розгляду у разі неодноразового подання необґрунтованих заяв про відвід одному й тому Судді, з одних і тих самих підстав, заяв, які містять некоректні висловлювання на адресу Судді чи Суду.

Ухвала про залишення заяви про відвід без розгляду постановляється на розсуд Суду письмово чи протокольно (із подальшим викладенням її у письмовому вигляді і оприлюдненням у Реєстрі не пізніше, ніж наступного дня).

Примітка. Терміни “реальний конфлікт інтересів”, “потенційний конфлікт інтересів” вживаються у значенні, наведеному в Законі України “Про запобігання корупції”.

Стаття 16. Учасники і залучені учасники конституційного провадження

1. Учасниками конституційного провадження є суб'єкт права на конституційне подання, конституційне звернення, конституційну скаргу (уповноважена особа, що діє від його імені) та орган або посадова особа, які ухвалили акт, що є предметом розгляду в Суді (далі – учасник конституційного провадження), а також залучені Судом до участі у розгляді справи органи та посадові особи, свідки, експерти, спеціалісти, перекладачі та інші особи, участь яких необхідна для забезпечення об'єктивного і повного розгляду справи (далі – залучений учасник конституційного провадження).

2. Про залучення органів та посадових осіб, свідків, експертів, спеціалістів, перекладачів та інших осіб до участі у засіданні Колегії, засіданні або пленарному засіданні Сенату чи Великої палати відповідно Колегія, Сенат, Велика палата постановляє ухвалу.

3. Зацікавлена в результатах конституційного провадження особа може подати до Суду мотивовану заяву про залучення її до справи в якості залученого учасника конституційного провадження, яка розглядається Судом із постановленням ухвали.

Суд не може відмовити в залученні в якості залученого учасника конституційного провадження особи, яка була учасником справи, в якій було ухвалено остаточне судове рішення на підставі якого подано конституційну скаргу.

4. У справах за конституційними скаргами допускається правонаступництво на загальних підставах, передбачених законодавством.

Стаття 17. Права та обов'язки учасника конституційного провадження

1. Учасник конституційного провадження (його уповноважена особа, представник) має право:

- 1) знайомитися із матеріалами справи;
- 2) давати усні та письмові пояснення;
- 3) викладати свої думки з питань, що розглядаються;
- 4) ставити з дозволу головуєчого запитання іншим учасникам конституційного провадження;
- 5) заявляти клопотання;
- 6) подавати заяви про відвід Судді;
- 7) вільного і безперешкодного доступу до засідання і пленарного засідання Суду у справі, крім закритої частини пленарного засідання і випадків, коли

учасника, залученого учасника (уповноважену особу, представника) було видалено із зали засідань Суду за порушення дисципліни;

8) якщо Суд відповідно до цього Закону має повноваження чи обов'язок вчинити певну дію, то учасник має право заявляти клопотання про її вчинення, яке вирішується з постановленням ухвали;

9) користуватися іншими правами, передбаченими цим Законом та внутрішніми актами Суду.

2. Клопотання учасника конституційного провадження, подані під час засідання, пленарного засідання, Сенат чи Велика палата розглядає у Залі засідань або в окремій кімнаті для обговорення.

3. Учасник конституційного провадження зобов'язаний у разі запрошення з'являтися на засідання, пленарне засідання Сенату, Великої палати, давати правдиві пояснення, надавати документи, матеріали та іншу інформацію, необхідні для повного та всебічного розгляду справи. За ненадання інформації або надання завідомо недостовірних документів, матеріалів, іншої недостовірної інформації учасник конституційного провадження несе відповідальність у порядку, визначеному законом.

4. Учасники конституційного провадження та інші особи, присутні в Залі засідань Суду, можуть здійснювати аудіо- і відеозапис відкритої частини пленарного засідання Сенату, Великої палати за допомогою портативних технічних засобів у порядку, встановленому внутрішніми актами Суду.

Стаття 18. Права та обов'язки залученого учасника конституційного провадження

1. Залучений учасник конституційного провадження має право подавати письмові пояснення, які додаються до матеріалів справи, а також знайомитися із поясненнями інших учасників провадження.

2. Експерти, спеціалісти, свідки та інші особи, участь яких має сприяти об'єктивному і повному розгляду справи, у разі запрошення зобов'язані прибути на засідання або пленарне засідання Сенату, Великої палати, давати правдиві пояснення, надавати документи, матеріали та іншу інформацію, необхідні для повного та всебічного розгляду справи. За ненадання інформації або надання завідомо недостовірних документів, матеріалів, іншої недостовірної інформації ці особи несуть відповідальність у порядку, визначеному законом.

3. Залучений учасник конституційного провадження також має права, передбачені частиною першою статті 17 цього Закону.

Розділ II. ЗВЕРНЕННЯ ДО КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ

Стаття 19. Форми звернення до Суду

1. Формами звернення до Суду є конституційне подання, конституційне звернення, конституційна скарга.

Стаття 20. Конституційне подання

1. Конституційним поданням є подане до Суду письмове клопотання щодо:

- 1) визнання акта (його окремих положень) неконституційним;
- 2) офіційного тлумачення Конституції України.

2. У конституційному поданні зазначаються:

- 1) суб'єкт права на конституційне подання;
- 2) відомості про представника суб'єкта права на конституційне подання;
- 3) документи і матеріали, на які посилається суб'єкт права на конституційне подання, із зазначенням повного найменування, номера, дати ухвалення, джерела офіційного видання акта;
- 4) перелік документів і матеріалів, що додаються.

3. У конституційному поданні щодо конституційності акта (його окремих положень) зазначаються акт (його конкретні положення), що належить перевірити на відповідність Конституції України, та конкретні положення Конституції України, на відповідність яким належить перевірити акт (його окремі положення), а також обґрунтування тверджень щодо неконституційності акта (його окремих положень).

4. У конституційному поданні щодо офіційного тлумачення Конституції України зазначаються конкретні положення Конституції України, які потребують офіційного тлумачення, та обґрунтування підстав, які спричинили потребу в тлумаченні.

Стаття 21. Суб'єкт права на конституційне подання

1. Відповідно до Конституції України суб'єктами права на конституційне подання є: Президент України, щонайменше сорок п'ять народних депутатів України, Верховний Суд, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Верховна Рада Автономної Республіки Крим.

2. Заява народного депутата України про відкликання свого підпису під конституційним поданням не має юридичних наслідків.

Стаття 22. Конституційне звернення

1. Конституційним зверненням є подане до Суду письмове клопотання про надання висновку щодо:

1) відповідності Конституції України чинного міжнародного договору України або міжнародного договору, що вноситься до Верховної Ради України для надання згоди на його обов'язковість;

2) відповідності Конституції України (конституційності) питань, які пропонуються для винесення на всеукраїнський референдум за народною ініціативою;

3) додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту;

4) відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України вимогам статей 157 і 158 Конституції України;

5) порушення Верховною Радою Автономної Республіки Крим Конституції України або законів України;

6) відповідності нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим Конституції України та законам України.

2. У конституційному зверненні зазначаються:

1) суб'єкт права на конституційне звернення;

2) відомості про представника суб'єкта права на конституційне звернення;

3) документи і матеріали, на які посилається суб'єкт права на конституційне звернення, із зазначенням повного найменування, номера, дати ухвалення, джерела офіційного видання акта;

4) перелік документів і матеріалів, що додаються.

3. У конституційному зверненні про відповідність Конституції України міжнародного договору зазначаються конкретні положення договору, які належить перевірити на відповідність Конституції України, та конкретні положення Конституції України, на відповідність яким належить перевірити договір, а також обґрунтування тверджень щодо неконституційності міжнародного договору (його окремих положень).

4. У конституційному зверненні про відповідність Конституції України (конституційність) питань, які пропонуються для винесення на всеукраїнський референдум за народною ініціативою, зазначаються ті питання, конституційність яких оспорується, та конкретні положення Конституції України, на відповідність яким належить перевірити ці питання, а також обґрунтування тверджень щодо невідповідності Конституції України (неконституційності) питань, які пропонуються для винесення на всеукраїнський референдум за народною ініціативою.

5. До конституційного звернення щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту додаються:

1) матеріали щодо ініціювання питання про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту;

2) документи про створення та роботу спеціальної тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України для проведення розслідування, висновки і пропозиції цієї комісії;

3) матеріали про розгляд Верховною Радою України висновків і пропозицій відповідної тимчасової слідчої комісії;

4) рішення Верховної Ради України про звинувачення Президента України у вчиненні державної зради або іншого злочину;

5) рішення Верховної Ради України про звернення до Конституційного Суду.

6. У конституційному зверненні про порушення Верховною Радою Автономної Республіки Крим Конституції України або законів України зазначається обґрунтування тверджень щодо порушення Верховною Радою Автономної Республіки Крим Конституції України або законів України.

7. У конституційному зверненні щодо відповідності нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим Конституції України та законам України зазначаються акт Верховної Ради Автономної Республіки Крим (його конкретні положення), що належить перевірити на відповідність Конституції України та законам України, та конкретні положення Конституції України та законів України, на відповідність яким належить перевірити акт Верховної Ради Автономної Республіки Крим (його окремі положення), а також обґрунтування тверджень щодо невідповідності Конституції України та законам України акта Верховної Ради Автономної Республіки Крим (його окремих положень).

Стаття 23. Суб'єкт права на конституційне звернення

1. Суб'єктами права на конституційне звернення є:

1) Президент України – за пунктами 1, 2, 6 частини першої статті 22 цього Закону, що впливає із статей 137, 151 Конституції України;

2) Верховна Рада України – за пунктами 3, 4, 5 частини першої статті 22 цього Закону, що впливає з пункту 28 частини першої статті 85, статей 151, 159 Конституції України;

3) Кабінет Міністрів України – за пунктом 1 частини першої статті 22 цього Закону, що впливає із статті 151 Конституції України;

4) щонайменше сорок п'ять народних депутатів України – за пунктами 1, 2 частини першої статті 22 цього Закону, що впливає із статті 151 Конституції України.

2. Заява народного депутата України про відкликання свого підпису під конституційним зверненням не має юридичних наслідків.

Стаття 24. Конституційна скарга

1. Конституційною скаргою є подане до Суду клопотання щодо перевірки на відповідність Конституції України (конституційність) закону України (його окремих положень), що застосований в остаточному судовому рішенні у справі суб'єкта права на конституційну скаргу.

2. У конституційній скарзі зазначаються:

1) прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) громадянина України, іноземця чи особи без громадянства, зареєстрована адреса проживання (чи адреса перебування, для листування), а також номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти, якщо такі є;

2) відомості про уповноважену особу, що діє від імені суб'єкта права на конституційну скаргу (у разі подання конституційної скарги представником суб'єкта права на конституційну скаргу);

3) короткий виклад остаточного судового рішення, в якому було застосовано відповідні положення закону України;

4) опис перебігу розгляду відповідної справи в судах;

5) конкретні положення закону України, які належить перевірити на відповідність Конституції України, та конкретні положення Конституції України, на відповідність яким належить перевірити закон України;

6) обґрунтування тверджень щодо неконституційності закону України (його окремих положень) із зазначенням того, які конституційні засади були порушені внаслідок застосування такого закону;

7) відомості про документи і матеріали, на які посилається суб'єкт права на конституційну скаргу, із наданням копій цих документів і матеріалів;

8) перелік документів і матеріалів, що додаються.

3. Закон (його окремі положення) вважається таким, що застосований в остаточному судовому рішенні у справі суб'єкта права на конституційну скаргу у разі, якщо:

1) закон (його окремі положення) безпосередньо застосований в остаточному судовому рішенні у справі;

2) в остаточному судовому рішенні у справі відтворено зміст закону (його окремих положень) без зазначення його реквізитів, або якщо в тексті судового рішення наявні інші відомості, які дозволяють ідентифікувати закон (його окремі положення), яким керувався суд при ухваленні судового рішення;

3) закон (його окремі положення) застосовано або його зміст відтворено в інших судових рішеннях у справі, які залишені в силі (у відповідній частині) остаточним судовим рішенням у справі;

4. До конституційної скарги суб'єкт права на конституційну скаргу долучає копію остаточного судового рішення у справі. До скарги може бути долучено копію остаточного судового рішення у справі, роздруковану із відкритої частини Єдиного державного реєстру судових рішень.

Під час проведення попередньої перевірки конституційної скарги Секретаріат перевіряє відповідність тексту долученої копії остаточного судового рішення у справі його тексту, який внесений до Єдиного державного реєстру судових рішень.

У разі, якщо судове рішення не внесене до Єдиного державного реєстру судових рішень, то до конституційної скарги долучається копія судового рішення, засвідчена в установленому порядку судом, що його ухвалив.

5. Конституційна скарга і долучені до неї матеріали можуть бути подані в електронному вигляді із накладенням електронного підпису та дотриманням вимог Закону України “Про електронні документи та електронний документообіг” шляхом надіслання на офіційну електронну пошту Секретаріату або в інший визначений Судом спосіб.

У такому самому порядку можуть подаватись до Суду додаткові матеріали, пояснення і клопотання учасників та залучених учасників конституційного провадження після відкриття конституційного провадження за конституційною скаргою.

Порядок прийняття і опрацювання конституційної скарги, поданої в електронному вигляді, перевірки накладення електронного підпису Секретаріатом встановлюється у внутрішніх актах Суду.

6. У конституційній скарзі (або після відкриття конституційного провадження за нею) суб'єкт права на конституційну скаргу (його уповноважена особа, представник) може висловити бажання про отримання кореспонденції від Суду, яка надсилається у випадках, передбачених цим Законом, в електронному

вигляді шляхом надіслання на його електронну пошту. У такому разі датою її вручення суб'єкту права на конституційну скаргу вважається день, наступний за днем її надіслання на електронну пошту.

Порядок надіслання Судом кореспонденції в електронному вигляді, засвідчення факту її надіслання встановлюється у внутрішніх актах Суду.

Стаття 25. Суб'єкт права на конституційну скаргу

1. Суб'єктом права на конституційну скаргу є особа, яка вважає, що застосований в остаточному судовому рішенні в її справі закон України (його окремі положення) суперечить Конституції України.

Юридичні особи публічного права є суб'єктами права на конституційну скаргу у справах, в яких вони не здійснюють свої владні (управлінські) повноваження, зокрема:

1) не виступають як суб'єкти владних повноважень відповідно до Кодексу адміністративного судочинства України;

2) не виступають як сторона обвинувачення відповідно до Кримінального процесуального кодексу України.

2. Конституційну скаргу підписує фізична особа особисто або її представник.

3. Конституційну скаргу юридичної особи підписує її керівник або уповноважений представник. Повноваження керівника перевіряються в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань.

Стаття 26. Прийнятність конституційної скарги

1. Конституційна скарга вважається прийнятною за умов її відповідності вимогам, передбаченим цим Законом, та якщо:

1) вичерпано всі національні засоби юридичного захисту (за наявності ухваленого в порядку апеляційного перегляду судового рішення, яке набрало законної сили, якщо законом передбачено право на апеляційне оскарження судового рішення, а в разі передбаченої законом можливості касаційного оскарження – судового рішення, ухваленого за результатами касаційного перегляду);

2) з дня набрання законної сили остаточним судовим рішенням, у якому застосовано закон України (його окремі положення), сплинуло не більше трьох місяців.

2. Як виняток, конституційна скарга може бути прийнята поза межами вимог, установлених пунктом 2 частини першої цієї статті, якщо Суд визнає її розгляд необхідним із мотивів суспільного інтересу.

3. Якщо суб'єкт права на конституційну скаргу пропустив строк подання конституційної скарги, то Суд за його клопотанням може поновити строк у разі, якщо визнає причини його пропуску поважними, крім випадків, коли пропуск строку складає більше ніж півроку.

4. Якщо відкрите Верховним Судом провадження за касаційною скаргою було закрито у зв'язку з тим, що судові рішення не підлягало оскарженню або під час розгляду справи не підтвердились обставини, які були вказані як підстава для касаційного оскарження, то строк, передбачений пунктом 2 частини першої цієї статті, починає обраховуватись з дня прийняття Верховним Судом ухвали про закриття касаційного провадження.

Стаття 27. Забезпечення конституційної скарги

1. При розгляді конституційної скарги Суд, у виняткових випадках, може вжити заходи щодо забезпечення конституційної скарги, видавши забезпечувальний наказ, який є виконавчим документом.

2. Підставою для забезпечення конституційної скарги є необхідність запобігти незворотнім наслідкам і завданню суб'єкту права на конституційну скаргу непоправної шкоди, якщо такі наслідки можуть настати у зв'язку з виконанням остаточного судового рішення.

3. Способом забезпечення конституційної скарги є тимчасове зупинення виконання судового рішення, встановлення тимчасової заборони вчиняти певну дію або інший спосіб забезпечення, який з урахуванням всіх обставин справи буде ефективно сприяти запобіганню наслідків, передбачених частиною 2 цієї статті.

4. Забезпечення конституційної скарги може бути вжито з власної ініціативи Суду або за клопотанням суб'єкта права на конституційну скаргу.

Питання про забезпечення конституційної скарги вирішується Сенатом або Великою палатою, на розгляді яких перебуває конституційна скарга.

У разі потреби невідкладного запобігання наслідкам і шкоді, передбаченим частиною другою цієї статті, питання про тимчасове забезпечення конституційної скарги може бути вирішено Колегією під час відкриття конституційного провадження за конституційною скаргою з одночасним невідкладним переданням вирішення питання про забезпечення скарги на розгляд Сенату.

Тимчасове забезпечення конституційної скарги, прийняте Колегією, діє протягом одного місяця з дня прийняття забезпечувального наказу та втрачає силу за спливом цього строку або в разі прийняття Сенатом чи Великою палатою ухвали про відмову у забезпеченні конституційної скарги (з моменту, який настане першим).

5. Суд може скасувати заходи забезпечення конституційної скарги з власної ініціативи Суду, за клопотанням учасника, залученого учасника конституційного провадження або мотивованою заявою іншої зацікавленої у результатах розгляду справи особи.

6. Прийняття Судом рішення по справі не є підставою для втрати чинності забезпечувальним наказом. Забезпечувальний наказ втрачає чинність з дня постановлення ухвали про скасування забезпечувального наказу.

Стаття 28. Попередня перевірка звернень до Суду

1. Звернення до Суду надсилаються поштою або подаються безпосередньо до Секретаріату Конституційного Суду чи в електронному вигляді у випадках, передбачених цим Законом.

2. Попередню перевірку звернень до Суду здійснює Секретаріат. Попередня перевірка звернень до Суду не може включати аналіз їх обґрунтованості.

3. Якщо конституційна скарга за формою не відповідає вимогам цього Закону, керівник Секретаріату приймає рішення про залишення конституційної скарги без руху.

У рішенні про залишення конституційної скарги без руху зазначаються недоліки конституційної скарги, спосіб і строк їх усунення, який складає десять днів з дня вручення суб'єкту права на конституційну скаргу рішення про залишення конституційної скарги без руху.

За мотивованим зверненням суб'єкта права на конституційну скаргу (його представника) керівник Секретаріату може продовжити строк для усунення недоліків конституційної скарги на строк не більше одного місяця з дня вручення суб'єкту права на конституційну скаргу такого рішення.

Якщо суб'єкт права на конституційну скаргу усунув недоліки конституційної скарги у строк, встановлений цим Законом, вона вважається поданою у день первинного її подання до Суду та передається для подальшого розгляду відповідно до цього Закону.

Якщо суб'єкт права на конституційну скаргу не усунув недоліки конституційної скарги у строк, встановлений цим Законом, керівник Секретаріату повертає її суб'єкту права на конституційну скаргу.

Повернення конституційної скарги керівником Секретаріату не перешкоджає повторному зверненню до Суду з дотриманням вимог цього Закону.

Розділ III. ВІДКРИТТЯ І ЗАКРИТТЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРОВАДЖЕННЯ, ОБ'ЄДНАННЯ І РОЗ'ЄДНАННЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРОВАДЖЕНЬ

Стаття 29. Розгляд звернень до Суду у колегіях

1. Розгляд звернення до Суду здійснюється у Колегії, до складу якої входить відповідний Суддя-доповідач.

Стаття 30. Суддя-доповідач у справі

1. Суддя-доповідач у справі визначається із застосуванням автоматизованої системи документообігу Суду.

2. Якщо Суддя-доповідач не може з поважних причин (через хворобу, відрядження, відпустку тощо) упродовж трьох місяців здійснювати підготовку матеріалів справи до розгляду або його заяву про самовідвід чи заяву про відвід задоволено, секретар Колегії передає справу для повторного визначення Судді-доповідача у справі із застосуванням автоматизованої системи документообігу Суду.

3. Якщо декілька конституційних проваджень об'єднано в одне, може бути призначений один Суддя-доповідач, який визначається в ухвалі про об'єднання конституційних проваджень.

4. Суддя-доповідач:

1) вивчає порушені у зверненні питання і готує матеріали на розгляд Колегії, Сенату, Великої палати;

2) витребовує документи, матеріали, інші відомості, що стосуються справи, від суб'єкта звернення, Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, Генерального прокурора, судів, інших органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, посадових осіб, підприємств, установ, організацій усіх форм власності, політичних партій, громадських об'єднань;

3) дає доручення відповідним підрозділам Секретаріату та встановлює строки їх виконання;

- 4) залучає спеціалістів для консультацій, дослідження документів;
- 5) вносить на розгляд Сенату, Великої палати пропозиції щодо призначення експертизи у справі, залучення до участі в конституційному провадженні спеціалістів, виклику посадових осіб, експертів, спеціалістів, свідків, уповноважених осіб, які діють від імені суб'єкта права на звернення, а також осіб, участь яких може сприяти об'єктивному та повному розгляду справи;
- 6) здійснює інші повноваження, визначені цим Законом і внутрішніми актами Суду.

5. Якщо Суддя-доповідач вважає, що у відкритому конституційному провадженні за конституційною скаргою існують визначені цим Законом підстави для передачі справи на розгляд Великої палати, він вносить на розгляд Сенату проект ухвали про відмову Сенату від розгляду справи на розсуд Великої палати.

6. Якщо Суддя-доповідач у справі переходить до складу іншого Сенату, голова Сенату передає справу на розгляд іншого Сенату для продовження розгляду справи шляхом внесення пропозиції головуючому на Великій палаті.

7. У справах, конституційне провадження в яких відкрито за конституційною скаргою, суддя-доповідач може письмово звернутись до суб'єкта права на конституційну скаргу із пропозицією надати відповідь на питання, які стосуються предмету конституційного провадження.

Стаття 31. Відкриття конституційного провадження у справі

1. Питання щодо відкриття конституційного провадження у справі вирішуються на засіданнях колегій, сенатів, Великої палати.

2. Ухвалу про відкриття конституційного провадження у справі за конституційним поданням, конституційним зверненням постановляє:

- 1) Колегія;
- 2) Велика палата – у разі незгоди з ухвалою Колегії про відмову у відкритті конституційного провадження у справі.

3. Ухвалу про відкриття конституційного провадження у справі за конституційною скаргою постановляє:

- 1) Колегія;
- 2) Сенат – у разі незгоди з ухвалою Колегії про відмову у відкритті конституційного провадження у справі, постановленою неодностайно.

4. Ухвалу про відкриття конституційного провадження у справі або про відмову у відкритті конституційного провадження у справі Колегія постановляє не пізніше одного місяця з дня визначення Судді-доповідача. Зазначений строк

може бути подовжено на засіданні Великої палати за клопотанням Судді-доповідача чи головуючого в Сенаті.

5. Справу, за якою відкрито конституційне провадження, розглядає відповідно Сенат або Велика палата на пленарному засіданні в порядку та строки, встановлені статтями 36 і 44 цього Закону.

6. Суддя-доповідач у справі забезпечує початок розгляду справи Сенатом, Великою палатою у строки, передбачені статтею 36 цього Закону.

7. Суб'єкт звернення має бути повідомлений про відкриття конституційного провадження у справі в десятиденний строк з дня постановлення ухвали про відкриття конституційного провадження у справі.

Якщо в конституційному поданні, зверненні, скарзі не вказана адреса електронної пошти представника суб'єкта права на конституційне подання, звернення, суб'єкта права на конституційну скаргу (його уповноваженої особи, представника), то разом з ухвалою про відкриття конституційного провадження Секретаріат пропонує відповідній особі надати інформацію про адресу електронної пошти із роз'ясненням змісту статті 45 цього Закону щодо права на ознайомлення з матеріалами справи в електронному вигляді.

Стаття 32. Підстави для відмови у відкритті конституційного провадження у справі

1. Підставами для відмови у відкритті конституційного провадження у справі є:

- 1) звернення до Суду неналежним суб'єктом;
- 2) неналежність до повноважень Суду питань, порушених у конституційному поданні, конституційному зверненні, конституційній скарзі;
- 3) невідповідність конституційного подання чи конституційного звернення вимогам, передбаченим цим Законом;
- 4) неприйнятність конституційної скарги;
- 5) втрата чинності актом (його окремими положеннями), щодо якого порушено питання відповідності Конституції України (крім випадків, передбачених частиною другою цієї статті);
- 6) наявність рішення, висновку Суду щодо того самого предмета конституційного подання, конституційного звернення, конституційної скарги (крім випадків, передбачених частиною п'ятою цієї статті), а також ухвал Суду про відмову у відкритті конституційного провадження у справі або про закриття конституційного провадження у справі, якщо їх постановлено на підставі пунктів 1, 2 цієї частини.

2. Втрата чинності актом (його окремими положеннями) чи внесення змін до акту (його окремих положень) не є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження тільки у тому разі, якщо:

1) акту (його окремим положенням), який втратив чинність чи який змінений, надано переживаючу (ультраактивну) дію в часі і він продовжує застосовуватись до правовідносин, що виникли під час його чинності (у відповідній редакції);

2) втрата чинності законом (його окремими положеннями) чи внесення змін до закону, який оскаржено в конституційній скарзі, не супроводжується відновленням порушених прав і свобод суб'єкта права на конституційну скаргу та при цьому є підстави вважати, що достатньо ефективного поновлення його прав і свобод неможливе без розгляду справи Судом (зокрема у разі, якщо після втрати чинності законом (його окремими положеннями) чи внесення до нього змін не з'явилися інші ефективні засоби захисту прав і свобод суб'єкта права на конституційну скаргу).

Особливості змісту рішення Суду у випадку визнання неконституційним закону, який втратив чинність, визначаються статтею 56 цього Закону.

3. Конституційна скарга визнається неприйнятною відповідно до пункту 4 частини першої цієї статті у разі, якщо:

1) закон (його окремі положення), конституційність якого оскаржено в конституційній скарзі, не був застосований в остаточному судовому рішенні у справі суб'єкта права на конституційну скаргу з урахуванням вимог, передбачених частиною третьою статті 24 цього Закону;

2) суб'єкт права на конституційну скаргу не вичерпав ефективні засоби захисту та/або не дотримався строків звернення із конституційною скаргою відповідно до вимог, які передбачені статтею 26 цього Закону;

3) суб'єкт права на конституційну скаргу не навів обґрунтування тверджень щодо неконституційності закону України (його окремих положень) в обсязі достатньому для того, щоб виникла потреба перевірки конституційності такого закону (його окремих положень);

4) суб'єкт права на конституційну скаргу не зазначив які конституційні засади були порушені внаслідок застосування оскарженого закону;

5) конституційна скарга не відповідає іншим вимогам, передбаченим статтею 24 цього Закону, і це унеможливорює її подальший розгляд з виправленням недоліків у разі відкриття конституційного провадження;

6) наявне зловживання правом на подання конституційної скарги.

В ухвалі про відмову у відкритті конституційного провадження, постановленої у зв'язку із визнанням змісту конституційної скарги очевидно необґрунтованим, Суд наводить конкретне мотивування причин необґрунтованості та оцінку доводів конституційної скарги щодо неконституційності оскарженого закону (його окремих положень) і порушення прав суб'єкта права на конституційну скаргу.

4. Якщо конституційна скарга за формою відповідає вимогам цього Закону, то Суд не може відмовити у відкритті конституційного провадження у разі, якщо в остаточному судовому рішенні в справі суб'єкта права на конституційну скаргу суд загальної юрисдикції вказав на неконституційність оскарженого закону (окремих його положень). У такому разі Суд зобов'язаний ухвалити рішення по суті конституційної скарги.

5. Суд не може відмовити у відкритті конституційного провадження з підстав, передбачених пунктом 6 частини першої цієї статті у разі, якщо після постановлення рішення, надання висновку Суду щодо того самого предмета конституційного подання, конституційного звернення, конституційної скарги міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, встановлено порушення Україною міжнародних зобов'язань і таке порушення безпосередньо пов'язане із дією та застосуванням оскарженого акту (його окремих положень).

Стаття 33. Припинення розгляду звернень до Суду

1. Звернення до Суду безвідносно до його форми може бути відкликane за письмовою заявою суб'єкта звернення, який його подав до Суду, в будь-який час після відкриття конституційного провадження, але до переходу Суду в закриту частину пленарного засідання для ухвалення рішення чи надання висновку.

2. Ухвалу про закриття конституційного провадження у справі за зверненням, стосовно якого подано заяву про відкликання, постановляє:

1) Велика палата на пленарному засіданні – у справах за конституційним поданням, конституційним зверненням, а також за конституційною скаргою (у разі відмови Сенату від розгляду справи на розсуд Великої палати);

2) Сенат на пленарному засіданні – у справах за конституційною скаргою.

3. Якщо Сенат чи Велика палата вважає, що порушені у конституційній скарзі питання мають особливе суспільне значення для захисту прав людини, Суд може відмовити у припиненні розгляду такої скарги навіть у разі подання суб'єктом права на конституційну скаргу заяви про її відкликання.

4. Сенат чи Велика палата закриває конституційне провадження у справі, якщо під час пленарного засідання будуть виявлені підстави для відмови у відкритті конституційного провадження, передбачені статтею 32 цього Закону.

5. Відставка за власним бажанням Президента України, якому пред'явлено звинувачення, є підставою для закриття конституційного провадження у справі щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту.

6. В ухвалі про припинення конституційного провадження, постановленої у зв'язку із визнанням змісту, обґрунтування і вимог конституційної скарги очевидно необґрунтованими, Суд наводить конкретне мотивування причин необґрунтованості та оцінку доводів конституційної скарги щодо неконституційності оскарженого закону (його окремих положень) і порушення прав суб'єкта права на конституційну скаргу.

7. Суд не може припинити конституційне провадження в справі за конституційною скаргою, якщо конституційна скарга за формою відповідає вимогам цього Закону і в остаточному судовому рішенні в справі суб'єкта права на конституційну скаргу суд загальної юрисдикції вказав на неконституційність оскарженого закону (окремих його положень). У такому разі Суд зобов'язаний ухвалити рішення по суті конституційної скарги.

Стаття 34. Об'єднання і роз'єднання конституційних проваджень

1. Якщо до Суду надійшло декілька звернень, що стосуються того самого питання або взаємопов'язаних питань, і щодо цих звернень відкрито конституційні провадження, Сенат чи Велика палата постановляє ухвалу про об'єднання справ в одне конституційне провадження.

Якщо конституційні скарги, що стосуються того самого питання або взаємопов'язаних питань, перебувають у конституційному провадженні різних сенатів, ухвалу про їх об'єднання в одне конституційне провадження постановляє Велика палата. У такому разі конституційні скарги, об'єднані в одне конституційне провадження, розглядає Сенат, визначений Великою палатою.

Якщо у конституційному провадженні Сенату та Великої палати перебувають різні конституційні скарги, що стосуються того самого питання або взаємопов'язаних питань, то ухвалу про їх об'єднання в одне конституційне провадження постановляє Велика палата. Об'єднані в одне конституційне провадження конституційні скарги розглядає Велика палата.

2. У разі необхідності Сенат чи Велика палата на пленарному засіданні може постановити ухвалу про роз'єднання конституційного провадження у справі в окремі конституційні провадження.

3. В ухвалях про об'єднання справ в одне конституційне провадження і про роз'єднання конституційного провадження наводиться мотивоване обґрунтування потреби відповідно для об'єднання і роз'єднання провадження.

Розділ IV. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО РОЗГЛЯДУ СПРАВ У КОНСТИТУЦІЙНОМУ СУДІ

Стаття 35. Форми конституційного провадження

1. Справи, конституційне провадження щодо яких відкрито, Суд розглядає в порядку письмового або усного провадження. Форму провадження визначає Сенат, Велика палата.

2. Основною формою розгляду справ у Суді є усне провадження. У справах, конституційне провадження в яких відкрито за конституційними скаргами, основною формою розгляду справ є письмове провадження.

3. Суб'єкт права на конституційну скаргу разом із конституційною скаргою чи до моменту переходу Суду до закритої частини пленарного засідання може заявити мотивоване клопотання про розгляд справи в порядку усного провадження, яке розглядається Судом з постановленням ухвали. За відсутності такого клопотання вважається, що суб'єкт права на конституційну скаргу не бажає розгляду справи в порядку усного провадження.

4. У справі, яку Суд розглядає в порядку письмового провадження, окремі питання можуть розглядатися в порядку усного провадження.

5. Після переходу до закритої частини пленарного засідання у справі Суд, у разі виникнення потреби з'ясувати додаткові обставини справи, може постановити ухвалу про продовження розгляду справи в порядку усного провадження.

Стаття 36. Порядок денний Суду

1. Порядок роботи і графік засідань, пленарних засідань сенатів, Великої палати формується головуючим Сенату, Великої палати (далі – головуючий) у вигляді порядку денного.

2. Суддя-доповідач у справі після підготовки справи до розгляду (але не пізніше трьох місяців з дня відкриття конституційного провадження) звертається до головуючого з поданням про включення справи до порядку денного. У

подальшому Суддя-доповідач зобов'язаний забезпечувати підготовку справи і звертатись про включення її до порядку денного Сенату, Великої палати не пізніше ніж через два місяці з дня чергового засідання Суду у справі, яке відбулось.

Із поданням про включення справи до порядку денного можуть також звернутись не менше шести суддів Конституційного Суду.

3. Головуючий Сенату, Великої палати включає справу до порядку денного не пізніше п'ятнадцяти робочих днів, наступних за днем отримання подання, і скликає засідання, пленарне засідання Суду.

У разі, якщо засідання, пленарне засідання у справі не відбулось, головуєчий Сенату, Великої палати включає справу до порядку денного не пізніше п'ятнадцяти робочих днів, наступних за днем такого засідання, яке не відбулось, і скликає інше засідання, пленарне засідання Суду.

Засідання, пленарне засідання у справі має бути призначено не пізніше, ніж через місяць з дня включення справи в порядок денний.

У разі невключення справи до порядку денного у зазначені в цій статті строки головуєчим Сенату, Великої палати, справа, за пропозицією Судді-доповідача чи не менше шести суддів Конституційного Суду, може бути включена до порядку денного рішенням підтриманим не менше як 10 суддями Конституційного Суду.

4. Дату скликання і порядок денний засідання, пленарного засідання Суду Секретаріат доводить до відома суддів Конституційного Суду та запрошених осіб (учасників, залучених учасників конституційного провадження) завчасно, але не пізніше, ніж за три робочих дні, які передують такому засіданню.

5. За поданням Судді-доповідача справа, в якій Суд перейшов до закритої частини пленарного засідання, може бути включена до порядку денного без дотримання вимог, передбачених цією статтею, у разі, якщо така пропозиція буде підтримана 12 суддями Конституційного Суду.

Стаття 37. Засідання та пленарні засідання

1. Розгляд справ, конституційне провадження щодо яких відкрито, здійснюється на пленарних засіданнях сенатів, Великої палати.

2. Порядок проведення засідань, пленарних засідань встановлюється цим Законом та внутрішніми актами Суду.

3. На засіданнях та пленарних засіданнях Великої палати, Сенату головує Голова Суду чи заступник Голови Суду, а у разі їх відсутності – старший за віком Суддя.

Стаття 38. Засідання та пленарні засідання Великої палати

1. Велика палата на засіданнях розглядає питання щодо відкриття або відмови у відкритті конституційного провадження у справах за конституційним поданням, конституційним зверненням у разі постановлення Колегією ухвали про відмову у відкритті конституційного провадження у справі.

2. Засідання Великої палати є повноважним, якщо на ньому присутні щонайменше 12 суддів Конституційного Суду.

У разі, якщо щодо Судді (суддів) Конституційного Суду було задоволено заяву про відвід (самовідвід), то кількість суддів, за присутності яких засідання Великої палати вважається повноважним, зменшується на кількість відведених від розгляду справи суддів Конституційного Суду (але в будь-якому разі кількість суддів, за присутності яких засідання Великої палати вважається повноважним, має бути не нижчою 10 суддів Конституційного Суду).

3. Ухвала Великої палати є постановленою, якщо за неї проголосувала більшість суддів Конституційного Суду, які беруть участь у її засіданні.

Якщо голоси суддів Конституційного Суду поділилися порівну, конституційне провадження у справі вважається відкритим.

4. У разі постановлення Великою палатою ухвали про відкриття конституційного провадження у справі Суддя-доповідач забезпечує підготовку справи до розгляду і її внесення до порядку денного відповідно до статті 36 цього Закону.

5. Постановлена Великою палатою ухвала про відмову у відкритті конституційного провадження у справі є остаточною.

6. Велика палата на пленарних засіданнях розглядає справи, провадження в яких відкрито за конституційним поданням, конституційним зверненням, та справи, провадження в яких відкрито за конституційною скаргою, але Сенат відмовився від розгляду справи на розсуд Великої палати.

7. Відкрита частина пленарного засідання Великої палати у формі усного провадження підлягає фіксуванню за допомогою технічних засобів та шляхом ведення протоколу.

8. Велика палата ухвалює рішення, надає висновок на закритій частині пленарного засідання.

9. Виступи суддів Конституційного Суду на закритій частині пленарного засідання Великої палати є службовою інформацією і не можуть бути розголошені.

10. Протокол закритої частини пленарного засідання Великої палати не може бути розголошений і зберігається окремо від матеріалів справи.

11. Рішення Суду є ухваленим Великою палатою, а його висновок – наданим, якщо за це проголосували щонайменше 12 суддів Конституційного Суду.

У разі, якщо щодо Судді (суддів) Конституційного Суду було задоволено заяву про відвід (самовідвід), то кількість суддів, які мають проголосувати за ухвалення рішення (надання висновку) Великою палатою, зменшується на кількість відведених від розгляду справи суддів Конституційного Суду (але в будь-якому разі кількість суддів, які мають проголосувати за ухвалення рішення (надання висновку), має бути не нижчою 10 суддів Конституційного Суду).

Стаття 39. Засідання та пленарні засідання Сенату

1. Сенат на засіданні розглядає питання щодо відкриття або відмови у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою, якщо Колегія не одностайно постановила ухвалу про відмову у відкритті конституційного провадження.

2. Засідання та пленарні засідання Сенату є повноважними, якщо на них присутні щонайменше шість суддів Конституційного Суду від складу Сенату.

3. Ухвала Сенату є постановленою, якщо за це проголосувала більшість суддів Конституційного Суду, які беруть участь у засіданні.

4. Якщо голоси суддів Конституційного Суду, які входять до складу Сенату, поділилися порівну, конституційне провадження у справі вважається відкритим.

5. У разі постановлення на засіданні Колегії, Сенату ухвали про відкриття конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Суддя-доповідач забезпечує підготовку справи до розгляду і її внесення до порядку денного в порядку, передбаченому статтею 36 цього Закону.

6. Постановлена Сенатом ухвала про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою є остаточною.

7. Відкрита частина пленарного засідання Сенату у формі усного провадження підлягає фіксуванню за допомогою технічних засобів та шляхом ведення протоколу.

8. Сенат ухвалює рішення на закритій частині пленарного засідання.

9. Виступи суддів Конституційного Суду на закритій частині пленарного засідання Сенату є службовою інформацією і не можуть бути розголошені.

10. Протокол закритої частини пленарного засідання Сенату не розголошується і зберігається окремо від матеріалів справи.

11. Рішення Суду у справі за конституційною скаргою, вказане у частині дванадцятій цієї статті, є ухваленим, якщо за це проголосували щонайменше шість суддів Конституційного Суду, які входять до складу Сенату (з урахуванням суддів, які були залучені для розгляду конкретної справи відповідно до частини четвертої статті 12 цього Закону).

12. У разі, якщо під час розгляду справи за конституційною скаргою Сенат приходить до висновку, що оскаржений суб'єктом права на конституційну скаргу закон (його окремі положення) є таким, що відповідає Конституції України, то Сенат ухвалює рішення про його конституційність, яке є обов'язковим, остаточним та таким, що не може бути оскаржено.

У разі, якщо під час розгляду справи за конституційною скаргою Сенат приходить до висновку, що оскаржений суб'єктом права на конституційну скаргу закон (його окремі положення) є таким, що не відповідає Конституції України, то Сенат затверджує проект рішення про його неконституційність і звертається до Великої палати із клопотанням про його підтвердження.

Інформація і відомості про звернення Сенату із клопотанням про підтвердження проекту рішення Сенату Великою палатою вважається такою, що стосується закритої частини пленарного засідання і не підлягає розголошенню та/або оприлюдненню.

13. Клопотання Сенату про підтвердження проекту рішення Сенату, подане відповідно до частини дванадцятої цієї статті, розглядається Великою палатою не пізніше 30 календарних днів з дня отримання клопотання із постановленням однієї з двох ухвал:

- 1) про початок розгляду справи спочатку Великою палатою;
- 2) про затвердження проекту рішення Сенату.

14. У разі, якщо Велика палата постановляє ухвалу про початок розгляду справи спочатку Великою палатою, то розгляд справи за конституційною скаргою розпочинається заново за правилами, які передбачені у разі відмови Сенатом від розгляду справи на розсуд Великої палати.

У разі, якщо Велика палата постановляє ухвалу про затвердження проекту рішення Сенату, то рішення Сенату вважається ухваленим з дня постановлення такої ухвали Великої палати.

15. Ухвали Великої палати, передбачені частиною тринадцятою цієї статтею, постановляються у разі, якщо за них проголосує кількість суддів

Конституційного Суду, визначена відповідно до частини одинадцятої статті 38 цього Закону.

У разі, якщо Велика палата не постановить будь-яку ухвалу, передбачену частиною тринадцятою цієї статті протягом 30 календарних днів з дня отримання клопотання Сенату, то розгляд справи починається спочатку Великою палатою.

Стаття 40. Виклик учасників і залучених учасників конституційного провадження

1. Учасники конституційного провадження, перекладач, свідок, спеціаліст, експерт, інші учасники конституційного провадження, залучені Судом до участі у справі, мають бути повідомлені про пленарні засідання у справі, в якій Суд не перейшов до закритої частини пленарного засідання, з дотриманням строків, встановлених частиною четвертою статті 36 цього Закону.

2. Секретаріат забезпечує повідомлення про дату, час і місце розгляду справи шляхом надіслання повісток. За письмовою згодою особи, зазначеної в частині першій цієї статті, повідомлення про дату, час і місце розгляду справи може здійснюватися електронною поштою, факсимільним повідомленням (факсом, телефаксом), телефонограмою, тощо.

3. Колегія, Сенат, Велика палата може перенести розгляд справи, якщо учасник конституційного провадження з поважної причини не прибув на відповідне засідання.

4. Якщо учасник конституційного провадження з поважної причини повторно не прибув на відповідне засідання, то Колегія, Сенат чи Велика палата може постановити ухвалу про розгляд справи за його відсутності.

5. Якщо учасник конституційного провадження, належним чином повідомлений про дату, час і місце розгляду справи, не прибув на відповідне засідання без поважної причини, то Колегія, Сенат або Велика палата розглядає справу за його відсутності.

Стаття 41. Відмова Сенату від розгляду справи на розсуд Великої палати

1. Сенат відмовляється від розгляду справи на розсуд Великої палати в таких випадках:

1) якщо під час розгляду Сенатом справи виникає необхідність у тлумаченні Конституції України;

2) якщо вирішення питання, яке розглядає Сенат, може спричинити несумісність із юридичними позиціями, постановленими Судом попередньо, або є необхідність узгодження конституційної доктрини Суду;

3) якщо питання, яке розглядає Сенат, стосується виключної правової проблеми, зачіпає інтереси широкого кола осіб, або ухвалене в справі рішення матиме значний вплив на розвиток конституційної доктрини Суду.

2. Незалежно від наявності обставин, передбачених частиною першою цієї статті, Сенат також обов'язково відмовляється від розгляду справи на розсуд Великої палати у разі, якщо розгляд справи не буде завершено протягом року з дня відкриття конституційного провадження.

3. Про відмову від розгляду справи на розсуд Великої палати Сенат більшістю суддів Конституційного Суду, які беруть участь у засіданні, постановляє ухвалу, в якій викладає відповідні підстави.

4. За пропозицією не менше трьох суддів Конституційного Суду, з підстав, що зазначені в частині першій цієї статті, справа може бути витребувана Великою палатою із Сенату для розгляду її Великою палатою, якщо за це проголосує не менше 10 суддів Конституційного Суду.

Стаття 42. Забезпечення повноти розгляду справи

1. Колегія, Сенат, Велика палата під час підготовки справи до розгляду та конституційного провадження у справі можуть:

1) витребувати від Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, Генерального прокурора, судів, інших органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, посадових осіб, підприємств, установ, організацій усіх форм власності, політичних партій, громадських об'єднань копії документів, матеріалів, а також відомості, що стосуються справи;

2) призначати у разі потреби експертизу та залучати спеціалістів до участі в конституційному провадженні;

3) викликати на засідання, пленарні засідання посадових осіб, експертів, спеціалістів, свідків, представників суб'єктів звернень, осіб, участь яких необхідна для забезпечення об'єктивного і повного розгляду справи;

4) у справах, конституційне провадження в яких відкрито за конституційною скаргою, письмово звернутись до суб'єкта права на конституційну скаргу із пропозицією надати відповідь на питання, які стосуються предмету конституційного провадження.

2. Ухилення без поважних причин від з'явлення на засідання Колегії, засідання або пленарне засідання Сенату чи Великої палати, а так само відмова надати витребувані документи, матеріали та інші відомості або їх умисне приховування мають наслідком відповідальність винних у цьому осіб за законом.

3. З питань, винесених на розгляд Суду, до Сенату або Великої палати можуть подаватися письмові обґрунтовані наукові та юридичні висновки (*amicus curiae*). Суд на власний розсуд вирішує питання про долучення таких висновків до справи та їх розгляд.

4. Судді мають право ознайомлюватися з матеріалами справи на будь-якій стадії її розгляду, підготовки її до розгляду.

Стаття 43. Відповідальність за порушення порядку проведення пленарних засідань у Суді

1. Головуючий на пленарному засіданні Сенату чи Великої палати забезпечує додержання порядку його проведення.

2. Учасників конституційного провадження та інших присутніх у Залі засідань осіб попереджають про необхідність додержання встановленого порядку.

3. Користуватися засобами мобільного зв'язку під час проведення пленарних засідань не дозволяється.

4. Учасники конституційного провадження, перекладач, свідок, спеціаліст, експерт, інші учасники конституційного провадження, залучені Конституційним Судом до участі у справі, за неповагу до Конституційного Суду, що виразилася у злісному ухиленні від явки на засідання, пленарне засідання Сенату, Великої палати Конституційного Суду або в непідкоренні цих та інших осіб розпорядженню головуєчого чи в порушенні порядку під час таких засідань, а також інші присутні у Залі засідань особи (крім суддів Конституційного Суду) за вчинення будь-яких дій, які свідчать про явну зневагу до Конституційного Суду, несуть відповідальність в порядку, визначеному законом.

5. Дотримання порядку в Залі засідань забезпечує служба судових розпорядників Суду.

6. За ухвалою Сенату чи Великої палати судовий розпорядник видаляє порушника із Зали засідань.

Стаття 44. Строки конституційного провадження

1. Обчислення строків конституційного провадження ведеться з дня постановлення ухвали про відкриття конституційного провадження у справі, а у разі відмови Сенату від розгляду справи на розсуд Великої палати – з дня постановлення відповідної ухвали Сенату.

2. Строк конституційного провадження не повинен перевищувати шість місяців, якщо інше не встановлено цим Законом.

3. Строк конституційного провадження не може перевищувати один календарний місяць для справ:

1) про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України вимогам статей 157 і 158 Конституції України;

2) за зверненням Президента України щодо конституційності актів Кабінету Міністрів України відповідно до пункту 15 частини першої статті 106 Конституції України;

3) щодо яких Сенат, Велика палата визнали конституційне провадження невідкладним.

4. Суб'єкт права на конституційну скаргу, яку не розглянуто в межах строків, встановлених цим Законом, має право на компенсацію за рахунок державного бюджету. Розмір компенсації, строки і порядок її виплати встановлюється постановою Кабінету Міністрів України.

5. Якщо Сенат чи Велика палата виходить за межі строків конституційного провадження, визначених цим Законом, Сенат чи Велика палата на розгляді яких перебуває справа, постановляють умотивовану ухвалу про продовження строку конституційного провадження.

Стаття 45. Ознайомлення учасників конституційного провадження з матеріалами справи

1. Учасник і залучений учасник конституційного провадження має право знайомитись з матеріалами справи в обсязі і в спосіб, передбачений цією статтею.

2. Про ознайомлення з матеріалами справи учасник, залучений учасник конституційного провадження подає клопотання, яке розглядається Суддею-доповідачем.

Клопотання може бути подане в електронному вигляді із накладенням електронного підпису та дотриманням вимог Закону України “Про електронні документи та електронний документообіг”. Накладення електронного підпису перевіряє Секретаріат.

3. Для ознайомлення надаються пояснення інших учасників провадження, матеріали, пояснення, висновки, аналітичні довідки, підготовлені чи витребувані Судом, Суддею-доповідачем у порядку, передбаченому статтею 30 цього Закону, юридичні висновки, які долучені до матеріалів справи в порядку, передбаченому частиною третьою статті 42 цього Закону, та інші матеріали, які не відносяться до матеріалів закритої частини пленарного засідання у справі.

Для ознайомлення не надаються матеріали закритої частини пленарного засідання (проекти актів Суду, пропозиції суддів Суду до них, протоколи

закритих частин пленарних засідань тощо). Документи, що містять інформацію з обмеженим доступом, надаються у порядку, визначеному чинним законодавством України.

4. Під час ознайомлення з матеріалами справи учасник, залучений учасник конституційного провадження має право робити виписки з матеріалів справи та їх копії (фотокопії) за допомогою власних технічних засобів.

5. Клопотання учасника, залученого учасника конституційного провадження може містити прохання надати матеріали справи шляхом надіслання їх в електронному вигляді. Таке клопотання може бути подано тільки в електронному вигляді відповідно до частини другої цієї статті. У такому разі Суд надсилає запитані матеріали справи в електронному вигляді на електронну пошту учасника, залученого учасника конституційного провадження.

6. Якщо представник суб'єкта права на конституційне подання, звернення, суб'єкт права на конституційну скаргу (його уповноважена особа, представник) надав інформацію про адресу електронної пошти, то Суд самостійно надсилає на неї матеріали, вказані в частині третій цієї статті, не пізніше ніж через десять робочих днів з дня долучення їх до матеріалів справи.

7. Порядок прийняття і опрацювання клопотання про ознайомлення із матеріалами справи, поданого в електронному вигляді, перевірки накладення електронного підпису Секретаріатом встановлюється у внутрішніх актах Суду.

Стаття 46. Компенсація витрат суб'єкта права на конституційну скаргу

1. Суб'єкт права на конституційну скаргу, за конституційною скаргою якого постановлено рішення, має право на компенсацію за рахунок державного бюджету витрат, пов'язаних із зверненням до Суду і розглядом справи в Суді.

Склад витрат, граничний їх розмір до компенсації, строки і порядок їх виплати встановлюється постановою Кабінету Міністрів України.

Розділ V. ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ КОНСТИТУЦІЙНИМ СУДОМ ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ СПРАВ

Стаття 47. Особливості провадження у справах щодо відповідності Конституції України (конституційності) питань, які пропонуються для винесення на всеукраїнський референдум за народною ініціативою

1. Конституційне звернення щодо відповідності Конституції України (конституційності) питань, які пропонуються для винесення на всеукраїнський референдум за народною ініціативою, має бути спрямоване до Суду до

проголошення Президентом України всеукраїнського референдуму за народною ініціативою.

2. Предметом розгляду справи є питання, які пропонуються для винесення на всеукраїнський референдум за народною ініціативою.

3. У разі розгляду питання щодо відповідності Конституції України (конституційності) питань, які пропонуються для винесення на всеукраїнський референдум за народною ініціативою, Суд залучає до участі в конституційному провадженні представника або представників ініціативної групи всеукраїнського референдуму.

4. За потреби Суд може залучити до участі в конституційному провадженні представників політичних партій та громадських об'єднань.

5. У резолютивній частині висновку Суд визначає, які питання, що пропонуються для винесення на всеукраїнський референдум за народною ініціативою, відповідають Конституції України (є конституційними), а які – не відповідають Конституції України (є неконституційними).

Стаття 48. Особливості провадження у справах щодо відповідності Конституції України чинних міжнародних договорів України або тих міжнародних договорів, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість

1. Конституційний Суд України розглядає справи і дає висновки щодо конституційності:

- 1) чинних міжнародних договорів України;
- 2) міжнародних договорів України, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість.

2. У разі надання висновків про невідповідність міжнародного договору Конституції України Конституційний Суд України у цьому ж провадженні вирішує також питання щодо неконституційності цього договору чи його окремих частин.

3. Під час розгляду справи щодо конституційності правового акта, зазначеного у частині першій цієї статті, Конституційний Суд України одночасно дає висновок щодо конституційності міжнародного договору України, що набрав чинності за цим правовим актом.

4. Закон (його окремі положення) про ратифікацію міжнародного договору може бути оскаржений на предмет його відповідності Конституції України в загальному порядку, встановленому Конституцією України і цим Законом.

Стаття 49. Особливості провадження у справах щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту

1. Підставою для відкриття конституційного провадження у справі є конституційне подання Верховної Ради України з питання надання висновку щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту.

Конституційне подання Верховної Ради України має містити докладний опис вчинених процедурних дій із зазначенням дати, місця і підстав для їх вчинення, а також документів та інших матеріалів, що підтверджують додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту.

До зазначеного конституційного подання Верховної Ради України додаються такі документи та матеріали:

1) щодо ініціювання питання про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту;

2) про створення та роботу спеціальної тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України для проведення розслідування, висновки і пропозиції цієї комісії;

3) про розгляд Верховною Радою України висновків і пропозицій тимчасової слідчої комісії;

4) рішення Верховної Ради України про звинувачення Президента України у вчиненні державної зради або іншого злочину.

2. Конституційний Суд України не пізніше п'яти робочих днів з дня надходження конституційного подання Верховної Ради України відкриває у позачерговому порядку провадження у справі про надання висновку щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту.

3. Відставка за власним бажанням Президента України, якому пред'явлено звинувачення, є підставою для закриття конституційного провадження у справі.

У такому разі притягнення цієї особи до відповідальності здійснюється у загальному порядку.

4. Конституційний Суд України дає висновок у справі щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту відповідно до частини шостої статті 111 Конституції України.

Копія висновку Конституційного Суду України разом із копією матеріалів справи не пізніше наступного робочого дня після його ухвалення направляються Верховній Раді України та Президенту України.

Розділ VI. АКТИ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ, ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ТА ВИСНОВКІВ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ

Стаття 50. Види актів Суду

1. З питань, пов'язаних із конституційним провадженням, Суд ухвалює рішення, надає висновки, постановляє ухвали, видає забезпечувальні накази.

2. Внутрішні акти з питань, не пов'язаних із конституційним провадженням, Суд ухвалює у формі постанови.

У разі, якщо цим Законом і Законом України “Про Конституційний Суд України” передбачено можливість врегулювання окремих питань внутрішніми актами Суду, то Суд може вирішувати декілька таких питань в одному внутрішньому акті Суду.

Стаття 51. Рішення Суду

1. Рішення Суду ухвалює:

1) Велика палата – за результатами розгляду справ за конституційними поданнями щодо конституційності законів України та інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим та щодо офіційного тлумачення Конституції України, а також за результатами розгляду справ за конституційними скаргами у разі відмови Сенату в розгляді справи за конституційною скаргою на розсуд Великої палати;

2) Сенат – за результатами розгляду справ за конституційними скаргами.

Стаття 52. Висновок Суду

1. Висновок Суду надає Велика палата у справах щодо:

1) відповідності Конституції України чинних міжнародних договорів України або тих міжнародних договорів, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість;

2) відповідності Конституції України (конституційності) питань, які пропонуються для винесення на всеукраїнський референдум за народною ініціативою;

3) додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту;

4) відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України вимогам статей 157 і 158 Конституції України;

5) порушення Верховною Радою Автономної Республіки Крим Конституції України або законів України;

6) відповідності нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим Конституції України та законам України.

Стаття 53. Ухвала Суду

1. Для вирішення питань, пов'язаних із відкриттям, відмовою у відкритті, закриттям провадження у справі, іншими процесуальними діями, клопотаннями, процедурою розгляду справ, Суд постановляє відповідні ухвали.

2. Суд надсилає ухвалу учаснику та залученому учаснику конституційного провадження не пізніше наступного робочого дня після її постановлення.

Стаття 54. Забезпечувальний наказ Суду

1. Суд може видати забезпечувальний наказ про вжиття заходів щодо забезпечення конституційної скарги в порядку, передбаченому статтею 27 цього Закону.

2. Забезпечувальний наказ є виконавчим документом, підлягає негайному виконанню та має відповідати вимогам до виконавчого документа, встановленим статтею 4 Закону України “Про виконавче провадження”.

Забезпечувальний наказ є обов'язковим до виконання всіма органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими та службовими особами, фізичними і юридичними особами та їх об'єднаннями на всій території України незалежно від звернення особи, на користь якої видано забезпечувальний наказ, для його примусового виконання відповідно до Закону України “Про виконавче провадження”.

3. Забезпечувальний наказ реєструється у порядку та відповідно до вимог, встановлених Положенням про автоматизовану систему виконавчого провадження.

Забезпечувальний наказ передається Секретаріатом для реєстрації в автоматизованій системі виконавчого провадження не пізніше наступного робочого дня після його видання Судом.

Стаття 55. Ухвалення рішення і надання висновку Судом

1. Суд ухвалює рішення і надає висновок іменем України.

2. Суд ухвалює рішення, надає висновок на закритій частині пленарного засідання Сенату, Великої палати поіменним голосуванням суддів Конституційного Суду, які розглядали справу.

3. Пропозиції суддів Конституційного Суду до проекту рішення чи висновку ставляться на голосування у порядку надходження.

4. Під час ухвалення рішення, надання висновку Суддя не має права утримуватися від голосування.

5. Рішення і висновки Суду підписують окремо судді Конституційного Суду, які голосували на їх підтримку, і судді Конституційного Суду, які голосували проти. Рішення чи висновок Суду є остаточним і не може бути оскарженим.

Суддя Конституційного Суду обов'язково підписує рішення чи висновок Суду.

6. Суд надсилає рішення, висновок учаснику конституційного провадження не пізніше наступного робочого дня після ухвалення рішення чи надання висновку.

Стаття 56. Вимоги до рішення Суду

1. Рішення Суду складається із таких частин:

- 1) вступної;
- 2) описової;
- 3) мотивувальної;
- 4) резолютивної.

2. У вступній частині рішення зазначаються:

- 1) найменування рішення, дата і місце його ухвалення, номер;
- 2) орган, який його ухвалив;
- 3) склад суддів Конституційного Суду, які розглядали справу;
- 4) інформація про суддів Конституційного Суду, які висловили окремі думки;
- 5) перелік учасників, залучених учасників конституційного провадження;

3. У описовій частині рішення зазначаються:

- 1) повна назва, дата ухвалення, порядковий номер акта, конституційність якого оспорується, назва органу або посадової особи, які ухвалили акт, що є предметом розгляду в Суді;

- 2) вимоги конституційного подання, скарги;

3) виклад основних аргументів щодо конституційності або неконституційності правового акта (його окремих положень), позицій учасників, залучених учасників щодо предмету конституційного провадження;

4. У мотивувальній частині рішення зазначаються:

1) аналіз доказів, документів, висновків експертів та інших матеріалів справи;

2) аналіз вимог, викладених у конституційному поданні, скарзі і позицій учасників, залучених учасників конституційного провадження, відповідь на їх основні доводи та аргументи щодо предмету конституційного провадження;

3) обґрунтування необхідності для визнання неконституційним акту (його окремих положень), який втратив чинність (якщо таке мало місце);

4) позиція Суду щодо предмету конституційного провадження і її виклад із зазначенням основних положень Конституції України, на яких вона ґрунтується, належних і достатніх мотивів та підстав для ухвалення рішення;

5) порядок виконання рішення та/або особливості порядку відшкодування матеріальної і моральної шкоди, завданої актами і діями, що визнані неконституційними (якщо такі були встановлені Судом).

5. У резолютивній частині рішення зазначаються:

1) акт (його окремі положення), який Суд визнав конституційним чи неконституційним, – у справі щодо конституційності акта (його окремих положень);

2) строк втрати чинності актом (його окремими положеннями), якщо такий був встановлений Судом чи якщо його встановлення є обов'язковим згідно із цим Законом;

3) офіційне тлумачення положення Конституції України, щодо якого було подано конституційне подання, – у справі щодо офіційного тлумачення Конституції України;

4) вказівка на те, що рішення Суду є обов'язковим, остаточним та таким, що не може бути оскаржено;

5) джерело, в якому рішення Суду має бути опубліковано.

6. Під час розгляду справи щодо конституційності акта про набрання міжнародним договором чинності для України Суд у резолютивній частині вказує на юридичні наслідки для України у разі визнання акта неконституційним.

7. Суд може визнати акт (його окремі положення) таким, що не відповідає Конституції України в певному аспекті (застосування його у певний спосіб, до визначеного Судом кола правовідносин чи осіб тощо) без втрати ним чинності. У

такому разі акт (його окремі положення) припиняє застосовуватись тільки у визначеному Судом аспекті в порядку та строки, визначені Судом.

У рішенні за конституційною скаргою Суд не може зазначати про неправильний спосіб застосування і тлумачення (інтерпретації) закону судом загальної юрисдикції, крім випадків, передбачених попереднім абзацом цієї частини статті.

8. У разі визнання Судом акту (його окремих положень), який втратив чинність таким, що не відповідає Конституції України, Суд не зазначає у своєму рішенні про втрату ним чинності (крім випадків, передбачених пунктом 1 частини другої статті 32 цього Закону). У такому разі у рішенні зазначається обґрунтування необхідності для визнання такого акту (його окремих положень) неконституційним.

Стаття 57. Вимоги до висновку Суду

1. Висновок Суду складається із таких частин:

- 1) вступної;
- 2) описової;
- 3) мотивувальної;
- 4) резолютивної.

2. У вступній частині висновку зазначаються:

- 1) найменування висновку, дата і місце його надання, номер;
- 2) те, що висновок надає Велика палата;
- 3) склад суддів Конституційного Суду, які розглядали справу;
- 4) інформація про суддів Конституційного Суду, які висловили окремі

думки;

- 5) перелік учасників, залучених учасників конституційного провадження;

3. В описовій частині висновку зазначаються:

- 1) вимоги, викладені у конституційному зверненні;
- 2) виклад основних аргументів щодо предмету конституційного звернення, позицій учасників, залучених учасників конституційного провадження;

4. У мотивувальній частині висновку зазначаються:

1) аналіз вимог, викладених у конституційному зверненні і позицій учасників, залучених учасників конституційного провадження, відповідь на їх основні доводи та аргументи щодо предмету конституційного провадження;

2) аналіз доказів, документів, висновків експертів та інших матеріалів справи;

3) позиція Суду щодо предмету конституційного провадження і її виклад із зазначенням основних положень Конституції України, на яких вона ґрунтується, належних і достатніх мотивів та підстав для надання висновку.

4. У резолютивній частині висновку зазначаються:

1) положення міжнародного договору, які Суд визнає конституційними чи неконституційними, – у справі щодо конституційності чинного міжнародного договору України або того міжнародного договору, що вноситься до Верховної Ради України для надання згоди на його обов'язковість;

2) питання, які Суд визнає конституційними чи неконституційними, – у справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) питань, які пропонуються для винесення на всеукраїнський референдум за народною ініціативою;

3) те, чи була додержана конституційна процедура розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту, – у справі щодо додержання такої процедури;

4) положення законопроекту, які відповідають вимогам статей 157 і 158 Конституції України, і положення, які не відповідають таким вимогам, – у справі щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України вимогам статей 157 і 158 Конституції України;

5) те, чи порушила Верховна Рада Автономної Республіки Крим Конституцію України або закони України, – у справі про порушення Верховною Радою Автономної Республіки Крим Конституції України або законів України;

6) нормативно-правові акти Верховної Ради Автономної Республіки Крим (їх окремі положення), які Суд визнає такими, що відповідають Конституції України та законам України, чи такими, що не відповідають Конституції України та законам України, – у справі щодо відповідності нормативно-правового акта Верховної Ради Автономної Республіки Крим Конституції України та законам України;

7) вказівка на те, що висновок Суду є обов'язковим, остаточним та таким, що не може бути оскаржено;

8) джерело, в якому висновок Суду має бути опубліковано.

Стаття 58. Визначення Судом строку втрати чинності актом (його окремими положеннями)

1. Закони, інші акти або їх окремі положення, що визнані неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом

рішення про їх неконституційність, якщо інше не встановлено самим рішенням, але не раніше дня його ухвалення.

2. Суд обов'язково встановлює особливий строк для втрати чинності законом (його окремими положеннями), яким встановлено юридичну відповідальність та/або порядок притягнення до юридичної відповідальності. Такий строк не може складати менше трьох місяців.

Суд також обов'язково встановлює особливий строк для втрати чинності правовим актом (його окремими положеннями) у разі, якщо єдиною підставою для визнання його неконституційним було порушення встановленої Конституцією України процедури його розгляду, ухвалення або набрання ним чинності.

3. У разі визнання акту (його окремих положень) неконституційним із зазначенням у рішенні про втрату ним чинності не з дня ухвалення Судом рішення, такий акт (його окремі положення) продовжує застосовуватись протягом визначеного Судом строку із урахуванням висновків Суду.

Стаття 59. Окрема думка Судді

1. Суддя, який підписав рішення, висновок, ухвалу про відмову у відкритті конституційного провадження у справі або про закриття конституційного провадження, може викласти окрему думку, про що він повинен заявити в день постановлення рішення, висновку, ухвали та інформація про що відображається у відповідному акті Суду.

Окрема думка має бути викладена не пізніше дванадцятого робочого дня з дня ухвалення рішення, надання висновку, постановлення ухвали.

2. Суддя викладає окрему думку в письмовій формі, що додається до відповідного акта Суду та невідкладно оприлюднюється у Реєстрі актів Суду.

Стаття 60. Офіційне оприлюднення та опублікування актів Суду

1. Оприлюднення всіх актів Суду за результатами конституційного провадження здійснюється у день їх ухвалення в Реєстрі актів Суду або в окремих випадках за ухвалою Суду – в Залі засідань Суду.

Акт підлягає невідкладному оприлюдненню в редакції, за яку проголосувала кількість суддів Конституційного Суду, яка вимагається для його ухвалення відповідно до цього Закону незалежно від того, коли акт буде підписано всіма суддями Конституційного Суду, які брали участь у розгляді справи.

Опублікування акта Суду разом з окремою думкою Судді здійснюється у “Віснику Конституційного Суду України” та інших офіційних друкованих виданнях України.

2. Процедура і порядок офіційного оприлюднення актів Суду в Залі засідань Суду та в Реєстрі актів Суду встановлюється внутрішніми актами Суду.

Стаття 61. Усунення описок у тексті акта Суду і роз’яснення порядку виконання актів Суду

1. Суд після офіційного оприлюднення акта Суду може з власної ініціативи або за заявою учасника конституційного провадження, який брав участь у справі, усунути допущені у відповідному акті описки граматичного чи технічного характеру.

2. Суд за клопотанням учасника конституційного провадження, який брав участь у справі, може роз’яснити порядок виконання, наслідки чи окремі положення рішення, ухвали, висновку Суду, але не пізніше трьох місяців з дня постановлення рішення, ухвали, надання висновку Суду.

Після отримання відповідного клопотання Суддя-доповідач упродовж одного місяця здійснює підготовку питання до розгляду на засіданні Суду.

3. Про усунення описок або про роз’яснення порядку виконання рішення, ухвали, висновку Суду постановляється ухвала, яка є складовою відповідного рішення, ухвали, висновку Суду. Така ухвала постановляється якщо за неї проголосує кількість суддів Конституційного Суду, яка згідно з цим Законом вимагається для постановлення відповідного акта Суду.

Стаття 62. Ухвалення актів, що регламентують організацію роботи Суду, та внесення змін до них

1. Внутрішні акти Суду, що регламентують організацію його роботи, Суд ухвалює на засіданні більшістю голосів присутніх.

Стаття 63. Порядок виконання рішень та висновків Суду

1. Суд у рішенні, висновку може встановити порядок і строки їх виконання, а також зобов’язати відповідні державні органи забезпечити контроль за виконанням рішення, додержанням висновку.

2. Суд може вимагати від відповідних органів письмове підтвердження виконання рішення, додержання висновку.

3. Після постановлення рішення, надання висновку Суду усі органи державної влади і місцевого самоврядування зобов’язані невідкладно привести

свої підзаконні нормативно-правові акти у відповідність до рішення, висновку Суду.

4. У разі якщо актом (його окремими положеннями), який визнаний неконституційним, передбачено втрату чинності чи скасування інших актів (їх окремих положень), або внесення до них змін, то такі акти не відновлюють свою чинність і не підлягають застосуванню, а внесені до інших актів зміни не втрачають свою чинність, якщо інше не зазначено у рішенні Суду.

5. Якщо Суд визнав неконституційним закон України (його окремі положення), відновлення дії закону України (його окремих положень), що регулював відповідні суспільні відносини до набрання чинності закону (його окремих положень), який визнаний неконституційним, здійснюється Верховною Радою України відповідно до порядку, встановленого чинним законодавством України.

Стаття 64. Відшкодування шкоди, завданої застосуванням актів і діями, що визнані неконституційними

1. Матеріальна і моральна шкода, завдана фізичним або юридичним особам актами і діями, що визнані неконституційними, відшкодовується у порядку, встановленому цією статтею, із застосуванням загальних положень Цивільного кодексу України щодо відшкодування шкоди в частині, не врегульованій цим Законом.

2. Матеріальна і моральна шкода, завдана фізичним особам та матеріальна шкода, завдана юридичним особам, актами і діями, що визнані неконституційними, відшкодовується у судовому порядку.

3. Склад матеріальної шкоди, завданої актами і діями, що визнані неконституційними, визначається відповідно до статті 22 Цивільного кодексу України і включає, зокрема, кошти (чи грошовий еквівалент майна), які особа не отримала, втратила чи сплатила у зв'язку із дією та застосуванням до неї актів, визнаних неконституційними (крім випадків, коли існують інші способи для отримання чи повернення цих коштів і майна).

4. Суд у своєму рішенні може вказати особливості порядку відшкодування матеріальної і моральної шкоди, завданої актами і діями, що визнані неконституційними, зокрема щодо кола осіб, які мають право на відшкодування, порядку доказування завданої шкоди, граничного розміру відшкодування, тощо. У такому разі відшкодування шкоди в судовому порядку здійснюється з урахуванням рішення Суду.

5. Положення цієї статті застосовуються також у разі, якщо відповідно до частини сьомої статті 56 цього Закону Суд визнав акт (його окремі положення) таким, що не відповідає Конституції України в певному аспекті без втрати ним чинності.

Стаття 65. Відповідальність за невиконання актів Суду

1. За невиконання рішень та недодержання висновків Суду настає відповідальність згідно із законом.

Розділ VII. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування, крім:

1) статті 8, яка набирає чинність з дня, наступного за днем опублікування Конституційним Судом України на його веб-сайті оголошення про початок роботи Реєстру актів Конституційного Суду України;

2) статті 9, абзацу 1 частини 2 і частини 4 статті 12, абзацу 2 частини 1 статті 13, частин 1, 2 статті 29, які набирають чинність з дня, наступного за днем опублікування Конституційним Судом України на його веб-сайті оголошення про початок роботи Автоматизованої системи документообігу Конституційного Суду України;

3) частин 4, 5 і 6 статті 24, абзацу 2 частини 2 і частини 5 статті 45, які набирають чинність через три місяці з дня, наступного за днем опублікування цього Закону;

4) частини 3 статті 54, яка набирає чинність через три місяці з дня, наступного за днем опублікування цього Закону.

2. Кабінету Міністрів України протягом трьох місяців з дня набрання чинності цим Законом розробити та затвердити порядок компенсації за рахунок державного бюджету витрат суб'єкта права на конституційну скаргу і порядок виплати компенсації за порушення строків розгляду конституційної скарги.

3. Вищій раді правосуддя протягом трьох місяців з дня набрання чинності цим Законом забезпечити Секретаріату Конституційного Суду України технічну можливість доступу до Єдиного державного реєстру судових рішень для виконання обов'язків, передбачених цим Законом.

4. Міністерству юстиції України протягом трьох місяців з дня набрання чинності цим Законом привести Положення про автоматизовану систему виконавчого провадження у відповідність до цього Закону.

5. Конституційному Суду України:

1) протягом трьох місяців з дня набрання чинності цим Законом привести свої внутрішні акти у відповідність до цього Закону;

2) протягом шести місяців з дня набрання чинності цим Законом затвердити Положення про Автоматизовану системи документообігу Конституційного Суду України та Положення про Реєстр актів Конституційного Суду України.

6. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1) у Кодексі адміністративного судочинства України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, № 35-36, № 37, ст.446 із наступними змінами):

а) у статті 361:

у пункті першому частини п'ятої вилучити слова “якщо рішення суду ще не виконане”;

б) у частині другій статті 363:

у пункті першому слова “з підстави, визначеної пунктом 1 частини другої” замінити словами “з підстав, визначених пунктом 1 частини другої та пунктом 1 частини п'ятої”;

у пункті другому слова “частиною п'ятою” замінити словами “пунктами 2,3 частини п'ятої”;

2) у Цивільному процесуальному кодексі України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 40-41, 42, ст.492 із наступними змінами):

а) у пункті першому частини третьої статті 423 вилучити слова “якщо рішення суду ще не виконане”;

б) у частині другій статті 424:

у пункті першому після слів “частини другої” додати слова “та пунктом 1 частини третьої”;

у пункті другому слова “частиною третьою” замінити словами “пунктами 2,3 частини третьої”;

3) у Господарському процесуальному кодексі України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 6, ст. 56 із наступними змінами):

а) у пункті першому частини третьої статті 320 вилучити слова “якщо рішення суду ще не виконане”;

б) у частині другій статті 321:

у пункті першому після слів “частини другої” додати слова “та пунктом 1 частини третьої”;

у пункті другому слова “частиною третьою” замінити словами “та пунктами 2,3 частини третьої”;

4) у Законі України “Про Регламент Верховної Ради України” (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 14-15, № 16-17, ст.133 із наступними змінами) такі зміни:

а) у частині одинадцятій статті 147 після слів “що відповідає вимогам статей 157 і 158 Конституції України” слова “, і щодо його положень Конституційний Суд України не висловив застережень” вилучити;

б) у статті 149:

у частині п’ятій після слів “відповідає вимогам статей 157, 158 Конституції України” слова “і щодо його положень Конституційний Суд України не висловив застережень” вилучити;

у частині шостій після слів “що відповідає вимогам статей 157, 158 Конституції України” слова “, та Конституційний Суд України не висловив щодо нього застережень,” вилучити;

в) у частині першій статті 150 після слів “що не відповідають вимогам статей 157 і 158 Конституції України” слова “, а також у разі якщо у висновку Конституційного Суду України є застереження до положень такого законопроекту” вилучити;

5) у Законі України “Про Конституційний Суд України” (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 35, ст.376 із наступними змінами) такі зміни:

а) статті 6, 7, 8, 32, 35, 36, 37, 38, а також розділ II виключити;

б) у статтях 17, 18, 19, 33, 39, 43, 44 слово “Регламент” в усіх відмінках замінити словами “внутрішні акти Суду” у відповідному відмінку;

в) статтю 3 викласти у новій редакції такого змісту:

“1. Суд діє відповідно до повноважень, визначених Конституцією України.

2. Порядок організації і діяльності Суду, організації внутрішньої роботи Суду установлює цей Закон.

Порядок конституційного провадження, процедура розгляду справ та виконання рішень і висновків Суду установлюється Законом України “Про конституційну процедуру”.

3. Суд ухвалює інші внутрішні акти, що регламентують організацію його роботи, відповідно до цього Закону та Закону України “Про конституційну процедуру”.”

г) абзац другий частини третьої статті 11 викласти у новій редакції такого змісту:

“Суддею Конституційного Суду, зокрема, не може бути призначена на посаду особа, яка на день призначення має громадянство іншої держави”.

г) пункт 3 частини першої статті 21 викласти у новій редакції такого змісту:

“3) притягнення до дисциплінарної відповідальності в порядку, передбаченому статтею 21-1 цього Закону;”.

е) доповнити статтею 21-1 наступного змісту:

“Стаття 21-1. Дисциплінарна відповідальність суддів Конституційного Суду

1. Суддя Конституційного Суду несе дисциплінарну відповідальність за вчинення ним істотного дисциплінарного проступку, грубе чи систематичне нехтування своїми обов’язками, що є несумісним зі статусом Судді Суду або виявило його невідповідність займаній посаді.

Грубим дисциплінарним проступком Судді Конституційного Суду вважається, зокрема:

1) допущення поведінки, що порочить звання Судді Конституційного Суду або підриває авторитет Конституційного Суду і його суддів, зокрема в питаннях моралі, чесності, непідкупності, відповідності способу життя судді його статусу, дотримання інших норм етики та стандартів поведінки, які забезпечують суспільну довіру до Конституційного Суду, прояв неповаги до інших суддів, учасників і залучених учасників конституційного провадження;

2) порушення правил відводу (самовідводу), визначених Законом України “Про конституційну процедуру”;

3) розголошення інформації, що стала відомою Судді Конституційного Суду під час розгляду справи на закритому пленарному засіданні, змісту і перебігу закритого пленарного засідання, закритої частини пленарного засідання у справі – у будь-якій формі до чи після завершення розгляду справи;

4) втручання у процес здійснення повноважень іншими суддями Конституційного Суду;

5) неподання або несвоєчасне подання для оприлюднення декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, в порядку, встановленому законодавством у сфері запобігання корупції;

6) використання статусу Судді Конституційного Суду з метою незаконного отримання ним або третіми особами матеріальних благ або іншої вигоди, якщо таке правопорушення не містить складу злочину або кримінального проступку;

7) допущення Суддею Конституційного Суду недоброчесної поведінки, у тому числі здійснення Суддею або членами його сім’ї витрат, що перевищують

доходи такого Судді та доходи членів його сім'ї; встановлення невідповідності рівня життя Судді задекларованим доходам; непідтвердження Суддею законності джерела походження майна.

2. Суддя Конституційного Суду може бути притягнутий до дисциплінарної відповідальності не пізніше трьох років з дня вчинення дій чи бездіяльності, вказаних у частині першій цієї статті, без урахування часу тимчасової непрацездатності або його перебування у відпустці чи здійснення відповідного дисциплінарного провадження Конституційним Судом.

У цілях цієї статті дисциплінарне провадження вважається розпочатим з дня отримання Конституційним Судом звернення, вказаного у частині третій цієї статті.

3. Звернення про притягнення Судді Конституційного Суду до дисциплінарної відповідальності (далі – звернення) може бути подано наступними суб'єктами:

- 1) Президентом України;
- 2) З'їздом суддів України;
- 3) однією третьою від конституційного складу Верховної Ради України;
- 4) не менше, ніж трьома суддями Конституційного Суду.

Звернення повинно містити обґрунтування наявності обставин, які зумовлюють дисциплінарну відповідальність судді Конституційного Суду відповідно до частини першої цієї статті та матеріали і докази, які підтверджують ці обставини.

4. Конституційний Суд не пізніше 15 календарних днів з дня отримання звернення, вказаного у частині третій цієї статті, скликає спеціальне пленарне засідання, на якому ухвалює ухвалу про відкриття дисциплінарного провадження щодо Судді Конституційного Суду і направлення цього звернення для розгляду до постійної комісії з питань регламенту та етики Суду (далі – Комісія).

Таке спеціальне пленарне засідання скликається Головою Суду, а у разі, якщо звернення, вказане у частині третій цієї статті стосується Голови Суду – його заступником.

Голова Суду (його заступник) під час скликання спеціального пленарного засідання інформує Суддю Конституційного Суду, щодо якого подано звернення, про дату і час проведення такого засідання.

5. Комісія протягом двох місяців з дня відкриття дисциплінарного провадження розслідує обставини, вказані у зверненні. За мотивованим клопотанням Комісії цей строк може бути продовжений Конституційним Судом

на спеціальному пленарному засіданні, яке скликається за зверненням голови Комісії у порядку, передбаченому частиною четвертою цієї статті.

Комісія має право направляти запити до державних органів, підприємств, установ та організацій, які можуть надати інформацію стосовно вчинення Суддею дій і бездіяльності, які стали підставою для відкриття щодо нього дисциплінарного провадження.

Комісія обов'язково направляє Судді Конституційного Суду, щодо якого відкрито дисциплінарне провадження, копію звернення, вказаного у частині другій цієї статті, і пропонує надати свої пояснення щодо предмету дисциплінарного провадження.

6. Суддя, щодо якого відкрито дисциплінарне провадження, має право на будь-якій стадії дисциплінарного провадження:

- 1) знайомитись з матеріалами дисциплінарного провадження, надавати Комісії та/або Конституційному Суду будь-які пояснення і матеріали;
- 2) заявляти відвід суддям Конституційного Суду з підстав, передбачених Законом України "Про конституційну процедуру".

Участь Судді Конституційного Суду в Комісії та/або ініціювання ним дисциплінарного провадження відповідно до частини третьої цієї статті не є підставою для його відводу.

7. Після завершення розслідування обставин дисциплінарного провадження Комісія складає висновок Комісії і звертається до Конституційного Суду з клопотанням про скликання спеціального пленарного засідання у порядку, передбаченому частиною четвертою цієї статті, для розгляду висновку Комісії.

8. Розглядаючи висновок Комісії Конституційний Суд може ухвалити одне з таких рішень у формі постанови:

- 1) про продовження розслідування Комісією обставин дисциплінарного провадження;
- 2) про припинення дисциплінарного провадження;
- 3) про притягнення Судді Конституційного Суду до дисциплінарної відповідальності шляхом його звільнення з посади судді Конституційного Суду.

9. Підставою для припинення дисциплінарного провадження щодо Судді Конституційного Суду є:

- 1) встановлення Конституційним Судом обставин, які свідчать про необґрунтованість звернення, вказаного у частині третій цієї статті;
- 2) припинення повноважень Судді Конституційного Суду, щодо якого відкрито дисциплінарне провадження;

3) встановлення Конституційним Судом обставин, які свідчать про порушення вимог частини десятої цієї статті.

4) встановлення Конституційним Судом обставин, які свідчать про вплив строку, встановленого частиною другою цієї статті.

Незалежно від наявності обставин, передбачених абзацом першим цієї частини цієї статті, дисциплінарне провадження щодо Судді Конституційного Суду припиняється у разі неухвалення Конституційним Судом постанови про притягнення судді до дисциплінарної відповідальності протягом шести місяців з дня отримання Конституційним Судом звернення, вказаного у частині третій цієї статті.

10. У разі, якщо Конституційний Суд ухвалив постанову про припинення дисциплінарного провадження, повторне подання звернення, передбаченого частиною третьою цієї статті, не допускається щодо обставин, які були покладені в основу попереднього звернення.

11. Постанови і ухвали, передбачені цією статтею цього Закону, ухвалюються на спеціальному пленарному засіданні Конституційного Суду у разі, якщо за них проголосують не менше 10 суддів Конституційного Суду (крім постанови про звільнення з посади судді Конституційного Суду, за яку мають проголосувати не менше 12 суддів Конституційного Суду). Суддя Конституційного Суду, щодо якого відкрито дисциплінарне провадження, не бере участь у голосуванні.

12. Конституційний Суд може деталізувати у внутрішніх актах порядок проведення дисциплінарного провадження щодо Судді Конституційного Суду, порядок формування і роботи Комісії. Внутрішні акти Суду не можуть покладати додаткові обов'язки на Суддю Конституційного Суду, щодо якого проводиться дисциплінарне провадження, або обмежувати його права, передбачені чинним законодавством.”.

є) статтю 28 доповнити частиною другою такого змісту:

“2. Щорічна оплачувана відпустка повної тривалості надається усім суддям Конституційного Суду одночасно”;

ж) у статті 42:

пункт 1 частини третьої викласти у новій редакції такого змісту:

“інформацію про конституційні подання, конституційні звернення, конституційні скарги та тексти конституційних скарг, за якими прийнято рішення про відкриття або відмову у відкритті конституційного провадження (з

приховуванням персональних даних та конфіденційної інформації, крім імені суб'єкта права на конституційну скаргу)”;

частину четверту викласти у новій редакції такого змісту:

“Суд надає інформацію за запитом відповідно до Закону України “Про доступ до публічної інформації”. Інформація за запитом щодо матеріалів справи, яку розглядає Суд (розгляд якої не завершено), не надається, крім випадків, визначених цим Законом, а також якщо Сенат чи Велика палата, на розгляді яких перебуває справа, не вирішить, що надання таких матеріалів не буде шкодити інтересам держави, правосуддя, незалежності Суду, репутації і правам інших людей під час розгляду справи. Запит щодо отримання матеріалів справи, яку розглядає Суд (розгляд якої не завершено), передається на розгляд Сенату, Великої палати і розглядається на черговому пленарному засіданні у справі з постановленням ухвали”.

з) у частині другій статті 44:

пункт 11 викласти у новій редакції такого змісту:

“кожні пів року здійснює узагальнення практики виконання актів Суду, відкриття і відмов у відкритті конституційного провадження Судом – з подальшим доведенням узагальнень до відома суддів Конституційного Суду і розміщенням на веб-сайті Суду;”

доповнити пунктом 13 такого змісту:

“13) має право на доступ до інформаційних ресурсів Єдиного державного реєстру судових рішень у порядку, передбаченому Законом України “Про доступ до судових рішень”. Перелік працівників, які мають право доступу до Єдиного державного реєстру судових рішень, визначає Голова Суду”.

Розділ VIII. ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. До дня початку Реєстру актів Конституційного Суду України всі акти Суду, передбачені статтею 50 цього Закону і які пов'язані із конституційним провадженням, підлягають оприлюдненню в день їх ухвалення на веб-сайті Суду.

Не підлягають оприлюдненню для загального доступу ухвали Суду, в яких міститься інформація, яка стосується закритої частини пленарного засідання у справі.

У текстах актів Суду, що підлягають оприлюдненню, не можуть бути розголошені такі відомості:

1) місце проживання або перебування фізичних осіб, номери телефонів чи інших засобів зв'язку, адреси електронної пошти, реєстраційні номери облікової картки платника податків, реквізити документів, що посвідчують особу, унікальні номери запису в Єдиному державному демографічному реєстрі;

2) реєстраційні номери транспортних засобів;

3) номери банківських рахунків, номери платіжних карток;

4) інформація, для забезпечення захисту якої розгляд справи або вчинення окремих процесуальних дій відбувалися у закритому пленарному засіданні.

Такі відомості замінюються літерними або цифровими позначеннями. Прізвища, ім'я та по батькові фізичних осіб не приховуються в актах, які вносяться до Реєстру.

2. До дня початку роботи Автоматизованої системи документообігу Конституційного Суду України Суд затверджує Тимчасове положення про документообіг Конституційного Суду України, що тимчасово регулює порядок вирішення питань, які регулюються Автоматизованою системою документообігу Конституційного Суду України відповідно до цього Закону.

3. Частина друга статті 41 цього Закону застосовується до справ за конституційними скаргами, конституційне провадження за якими було відкрито Судом після набрання чинності цим Законом. Справи за конституційними скаргами, конституційне провадження в яких було відкрито до набрання чинності цим Законом і розгляд яких не завершений Сенатами, передаються на розсуд Великої палати у разі, якщо Сенат не завершить розгляд справи протягом шести місяців з дня набрання чинності цим Законом.

**Голова Верховної Ради
України**

Дмитро РАЗУМКОВ

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: Монастирський Денис Анатолійович
Сертифікат: 58E2D9E7F900307B04000000ACDE2E00E7788200
Дійсний до: 16.03.2022 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
№ 19д9/1-2020/245928 від 21.12.2020

299314